

**РАБОТНИЦА
і СЯЛЯНКА**

РАБОТНІЦА і СЯЛЯНКА

ВЫДАННЕ ЦК КП БЕЛАРУСІ

ГОД ВЫДАННЯ
ДВАЦЦАЦЬ ДЗЕВЯТЫ

ПРОЛЕТАРЫІ УСІХ КРАІН, ЕДНАЙЦЕСЯ!

3

САКАВІК 1953

Іосіф Вісарыёнавіч СТАЛІН на трыбуне маўзалея ў дзень першамайскай дэманстрацыі 1952 года.

АД ЦЭНТРАЛЬНАГА КАМІТЭТА КОМУНІСТЫЧНАЙ ПАРТЫІ СОВЕЦКАГА САЮЗА, СОВЕТА МІНІСТРАЎ САЮЗА ССР І ПРЭЗІДЫУМА ВЯРХОЎНАГА СОВЕТА СССР

Да ўсіх членаў партыі,
да ўсіх працоўных Совецкага Саюза

Дарагія таварышы і сябры!

Цэнтральны Камітэт Комуністычнай партыі Совецкага Саюза, Совет Міністраў СССР і Прэзідыум Вярхоўнага Совета СССР з пачуццём вялікага жалю паведамляюць партыі і ўсім працоўным Совецкага Саюза, што 5 сакавіка ў 9 гадзін 50 мінут вечара пасля цяжкай хваробы памёр Старшыня Совета Міністраў Саюза ССР і Сакратар Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай партыі Совецкага Саюза Іосіф Вісарыёнавіч СТАЛІН.

Перастала біцца сэрца саратніка і геніяльнага прадаўжальніка справы Леніна, мудрага правадыра і настаўніка Комуністычнай партыі і совецкага народа — Іосіфа Вісарыёнавіча СТАЛІНА.

Імя СТАЛІНА — бясконца дарагое для нашай партыі, для совецкага народа, для працоўных усяго свету. Разам з Леніным таварыш СТАЛІН стварыў магутную партыю комуністаў, выхаваў і загартаваў яе; разам з Леніным таварыш СТАЛІН быў натхніцелем і правадыром Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, заснавальнікам першай у свеце сацыялістычнай дзяржавы. Прадаўжаючы бяссмертную справу Леніна, таварыш СТАЛІН прывёў савецкі народ да сусветна-гістарычнай перамогі сацыялізма ў нашай краіне. Таварыш СТАЛІН прывёў нашу краіну да перамогі над фашызмам у другой сусветнай вайне, што карэнным чынам змяніла ўсю міжнародную абстаноўку. Таварыш СТАЛІН узброіў партыю і ўвесь народ вялікай і яснай праграмай будаўніцтва камунізма ў СССР.

Смерць таварыша СТАЛІНА, які аддаў усё сваё жыццё беззаветнаму служэнню вялікай справе камунізма, з'яўляецца найцяжэйшай утратай для партыі, працоўных Совецкай краіны і ўсяго свету.

Вестка аб смерці таварыша СТАЛІНА глыбокім болям адзавецца ў сэрцах рабочых, калгаснікаў, інтэлігентаў і ўсіх працоўных нашай Радзімы, у сэрцах воінаў нашай доблеснай Арміі і Ваенна-Марскога Флота, у сэрцах мільёнаў працоўных ва ўсіх краінах свету.

У гэтыя жалобныя дні ўсе народы нашай краіны яшчэ цясней згуртоўваюцца ў вялікай брацкай сям'і пад выпрабаваным кіраўніцтвам Комуністычнай партыі, створанай і выхаванай Леніным і Сталіным.

Савецкі народ аказвае безраздзельнае давер'е і пранікнут гарачай любоўю да сваёй роднай Комуністычнай партыі, таму што ён ведае, што вышэйшым законам усёй дзейнасці партыі з'яўляецца служэнне інтарэсам народа.

Рабочыя, калгаснікі, савецкія інтэлігенты, усе працоўныя нашай краіны няўхільна следуюць палітыцы, выпрацаванай нашай партыяй, адпавядаючай жыццёвым інтарэсам працоўных, накіраванай на далейшае ўзмацненне магутнасці нашай сацыялістычнай Радзімы. Правільнасць гэтай палітыкі Комуністычнай партыі правярана дзесяцігоддзямі барацьбы, яна прывяла працоўных Совецкай краіны да гістарычных перамог сацыялізма. Натхняемая гэтай палітыкай народы Совецкага Саюза пад кіраўніцтвам партыі ўпэўнена ідуць уперад да новых поспехаў камуністычнага будаўніцтва ў нашай краіне.

Працоўныя нашай краіны ведаюць, што далейшае палепшанне матэрыяльнага добрабыту ўсіх слаёў насельніцтва — рабочых, калгаснікаў, інтэлігентаў, максімальнае задавальненне пастаянна растуцых матэрыяльных і культурных патрэбнасцей усяго грамадства заўсёды з'яўлялася і з'яўляецца прадметам асаблівых клопатаў Комуністычнай партыі і Совецкага Урада.

Савецкі народ ведае, што абароназдольнасць і магутнасць Совецкай дзяржавы растуць і мацнеюць, што партыя ўсямерна ўмацоўвае Савецкую Армію, Ваенна-Марскі Флот і органы разведкі з тым, каб пастаянна павышаць нашу гатоўнасць да сакрушальнага адпору любому агрэсару.

Знешняй палітыкай Комуністычнай партыі і Урада Совецкага Саюза з'яўлялася і з'яўляецца непакісная палітыка захавання і ўмацавання міру, барацьбы супроць падрыхтоўкі і развязвання новай вайны, палітыка міжнароднага супрацоўніцтва і развіцця дзелавых сувязей з усімі краінамі.

Народы Совецкага Саюза, верныя сцягу пролетарскага інтэрнацыяналізма, умацоўваюць і развіваюць брацкую дружбу з вялікім кітайскім народам, з працоўнымі ўсіх краін народнай дэмакратыі, дружаственныя сувязі з працоўнымі капіталістычных і каланіяльных краін, якія змагаюцца за справу міру, дэмакратыі і сацыялізма.

Дарагія таварышы і сябры!

Вялікай накіроўваючай, кіруючай сілай савецкага народа ў барацьбе за пабудову камунізма з'яўляецца наша Комуністычная партыя. Стальное адзінства і маналітная згуртаванасць радоў партыі — галоўная ўмова яе сілы і магутнасці. Наша задача — як зяніцу вока захоўваць адзінства партыі, выходзяць камуністаў як актыўных палітычных байцоў за правядзенне ў жыццё палітыкі і

рашэнняў партыі, яшчэ больш умацоўваць сувязі партыі з усімі працоўнымі, з рабочымі, калгаснікамі, інтэлігенцыяй, таму што ў гэтай непарыўнай сувязі з народам — сіла і непераможнасць нашай партыі.

Партыя бачыць адну з сваіх важнейшых задач у тым, каб выхоўваць камуністаў і ўсіх працоўных у духу высокай палітычнай пільнасці, у духу непрымірымасці і цвёрдасці ў барацьбе з унутранымі і знешнімі ворагамі.

Цэнтральны Камітэт Комуністычнай партыі Савецкага Саюза, Совет Міністраў Саюза ССР і Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР, звяртаючыся ў гэтыя жалобныя дні да партыі і народа, выражаюць цвёрдую ўпэўненасць у тым, што партыя і ўсе пра-

цоўныя нашай Радзімы яшчэ цясней згуртуюцца вакол Цэнтральнага Камітэта і Савецкага Урада, мабілізуюць усе свае сілы і творчую энергію на вялікую справу пабудовы камунізма ў нашай краіне.

Бясмертнае імя СТАЛІНА заўсёды будзе жыць у сэрцах савецкага народа і ўсяго прагрэсіўнага чалавецтва.

Няхай жыве вялікае ўсеперамагаючае вучэнне Маркса — Энгельса — Леніна — Сталіна!

Няхай жыве наша магутная соцыялістычная Радзіма!

Няхай жыве наш гераічны савецкі народ!

Няхай жыве вялікая Комуністычная партыя Савецкага Саюза!

ЦЭНТРАЛЬНЫ КАМІТЭТ
КОМУНІСТЫЧНАЙ ПАРТЫІ
САВЕЦКАГА САЮЗА

СОВЕТ
МИНИСТРОВ
САЮЗА ССР

ПРЕЗИДИУМ
ВЕРХОВНОГО СОВЕТА
САЮЗА ССР

5 сакавіка 1953 года.

МАСКВА У ДНІ ЖАЛОБЫ

Страшная вестка аб цяжкай хваробе правадыра з хуткасцю маланкі праяцела па Маскве і ўсёй нашай краіне. Болей сціскалася сэрца кожнага савецкага патрыёта. Уся краіна трывожна прыслухоўвалася да дыхання бацькі, друга, любімага і роднага Іосіфа Вісарыёнавіча. Так і не выключалася радыё ў тыя трагічныя дні.

І вось смерць, бязлітасная і няўмольная, адабрала ў нас чалавека, які так многа зрабіў людзям дабра, прынёс ім столькі шчасця.

Немагчыма паверыць, што сталінскае сэрца не б'ецца, што добрыя вочы яго не праменьяць святлом, што з вуснаў не сарвецца ніводнага слова, што ў светлай галаве не зародзіцца думкі. Цяжка паверыць, што ўжо ніколі больш не пачуем мы яго мудрай прамовы.

Мы не можам забыць, як у дні варожага нашэсця прагучэлі на ўсю краіну прарочыя словы Іосіфа Вісарыёнавіча аб тым, што перамога будзе за намі. Яны натхнілі шматмільённы савецкі народ на пераможную барацьбу ў Вялікай Айчыннай вайне.

Усё лепшае і цудоўнае, што створана ў нашай краіне, звязана з імем Сталіна.

... Гэтае ранішняе світанне Масква сустрэла ў маўклівым смутку і жалобных сцягах. Школьнік, служачы, рабочы моўчкі спяшаліся ў школу, ва ўстанову, на фабрыку, каб разам з таварышамі па працы падзяліць бясконца цяжкае гора. У гэтыя дні плакалі ўсе: дзеці і дарослыя, жанчыны і мужчыны. Чалавечыя сэрцы не маглі стрымаць слёз.

Ужо ў першую палову дня вуліцы і плошчы Масквы былі залітыя народам. Здавалася, што

Памяці Бацькі і Настаўніка

ЯКУБ КОЛАС

Пякучыя, горкія словы
Напоўнілі сэрца нам болей.
Настаўнік наш, ясны саколе!
Твой шлях абарваўся жыццёвы.

Не ўбачым цябе, не пачуем
Натхнёнага слова жывога,
Каб стала святлейшай дарога
У новую праўду святую.

Ты веў нас праз гром наваліны,
Знішчаючы цёмныя сілы,
Ты даў нам арліныя крылы
Да ўзлётаў у яснасць дзяніцы.

Радзіму, якой ты свой геній
Дарыў такой шчодрой рукою,
Стварыў непарушнай скалою —
На радасць людскіх пакаленняў.

Народ наш, табою з'яднаны,
Балесна схіляе галовы.
Ты скончыў шлях трудны, суровы,
Наш бацька, настаўнік каханы.

Ды ты жывеш з намі і вечно
Жыць будзеш у сэрцы народа,
Твой скарб з намі будзе заўсёды,
Як самы святы, чалавечны.

І ў партыі нашай адзінай
Красуюць твае заповеды.
Імя тваё — зорка над светам,
Што праўдаю лучыць краіны.

людское мора не здолеюць змясціць шырокія праспекты сталіцы, што гэта не толькі мільёны масквічоў, а ўся савецкая краіна, усё прагрэсіўнае чалавецтва выйшла развітацца з правадыром.

Магутны чалавечы паток з абодвух бакоў павольна плыў да Калоннай залы. Ішлі старыя людзі і моладзь, жанчыны з дзецьмі на руках, сем'і ў поўным складзе, калектывы рабочых і служачых, байцы і афіцэры Савецкай Арміі. Твары сумныя і сканцэнтраваныя. Часам маўчанне перарываецца поўнымі жалю словамі любові да вялікага Сталіна.

— На ўсё жыццё запомніце, сыночкі, гэты дзень, — гаворыць немаладая жанчына двум юнакам. І чуе ў адказ такі дыялаг:

— Ці хопіць у нас, Ваня, сілы волі жыццё пражыць, як вучыў Сталін?

— Хопіць, — цвёрда адказвае другі, паціскаючы руку таварыша. Гэтае кароткае слова гучыць як клятва правадыру, настаўніку і другую ўсёй савецкай моладзі, перад якой вялікі Сталін адкрыў цудоўны свет ведаў, для якой стварыў на Ленінскіх гарах Маскоўскі ўніверсітэт — велічны палац навукі, якіх яшчэ не ведала чалавецтва.

На руках у маладой жанчыны трохгадовая дзяўчынка. Побач стаіць некалькі салдат. Адзін бярэ дзіця на рукі. Дзяўчынка даверліва глядзіць на байца. Яна пераходзіць з рук на рукі байцоў, і кожны ўспамінае сваіх братоў і сястрыц, усіх савецкіх дзяцей, якіх

У Калоннай зале Дома саюзаў 6 сакавіка 1953 года. Кіраўнікі Партыі і Урада ля труны таварыша І. В. СТАЛІНА.

так гарача любіў, аб кім так клапаціўся Сталін.

Вось групка васьмі-дзесяцігадовых школьніц. Яны прышлі развітацца з дарагім і блізкім чалавекам, які столькі ўвагі ўдзяляў дзецям, па ўказанню якога ў нас вырасла столькі сонечных, прасторных школ, санаторыяў, палацаў піонераў. У гэты час іх аднагодка Іра Мельнікава ад імя ўсіх савецкіх дзяцей стаіць у ганаровай варце ля труны вялікага настаўніка і друга савецкай дзетвары. Гэта яна ў сонечны дзень Першага Мая прыпаднесла Іосіфу Вісарыёнавічу букет кветак. Гэта яе ён падняў тады на рукі і пачалаваў.

Трое сутак днём і ноччу ўліваліся ў Калонную залу бясконцыя людскія патокі. Яны няспынна цяклі па шырокіх мрамарных лесвіцах, прасторных вестыбулях, дзе ўсё ўтапала ў жывых кветках, у вянках з надпісамі на розных мовах. Яны прызначаліся таму, хто дружбу народаў зрабіў магутнай і непераможнай, зліў яе ў наймацнейшы спляў.

У зале льюцца гукі жалобных мелодый. Моцным жалем сціскаюцца грудзі, калі праходзіш каля труны і ўглядаешся ў такія родныя, да кожнай маршчынкі знаёмыя рысы твару любімага настаўніка і друга.

Ганаровая варта змяняецца праз кожныя 4 — 5 хвілін. Ля труны правадыра савецкага народа і ўсяго прагрэсіўнага чалавецтва — члены Цэнтральнага Камітэта нашай партыі і Савецкага ўрада, аваяныя славай баявых перамог ветэраны вайны, рабочыя і калгаснікі, прадстаўнікі ўсіх брацкіх рэспублік, пасланцы замежных краін.

9 сакавіка пасля другой гадзіны ночы доступ у Калонную залу спыняецца. Але народная хваля не расцякаецца. Людзі застаюцца да раніцы, каб прыняць удзел у пахаванні.

Труну з цэлам Іосіфа Вісарыёнавіча выносяць яго верныя вучні і саратнікі. Яе ўстанаўліваюць на артылерыйскім лафеце. Пахавальная працэсія рухаецца на Крас-

ную плошчу, дзе пачынаецца жалобны мітынг.

Ад імя Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай партыі Савецкага Саюза, ад імя ўсёй партыі выступаюць бліжэйшыя саратнікі Сталіна Г. М. Маленкоў, Л. П. Берыя, В. М. Молатаў. У сваіх прамовах яны далі ясную праграму нашай партыі і ўрада. І разам з партыяй у гэтую гадзіну ўвесь савецкі народ даваў прысягу перад труной Сталіна — прадаўжаць яго неўміручую справу, прымнажаць свае поспехі ў працы, набліжаць пабудову комуністычнага грамадства.

Трыццаць артылерыйскіх залпаў... Гадзіннік на Спаскай вежы адлічвае дванаццаць. Упершыню пасля смерці Леніна на пяць хвілін замірае Масква і разам з ёй уся краіна. Працяжна гудуць гудкі заводаў і фабрык, паравозаў, парходаў. У глыбокім суме народ развітваецца з правадыром.

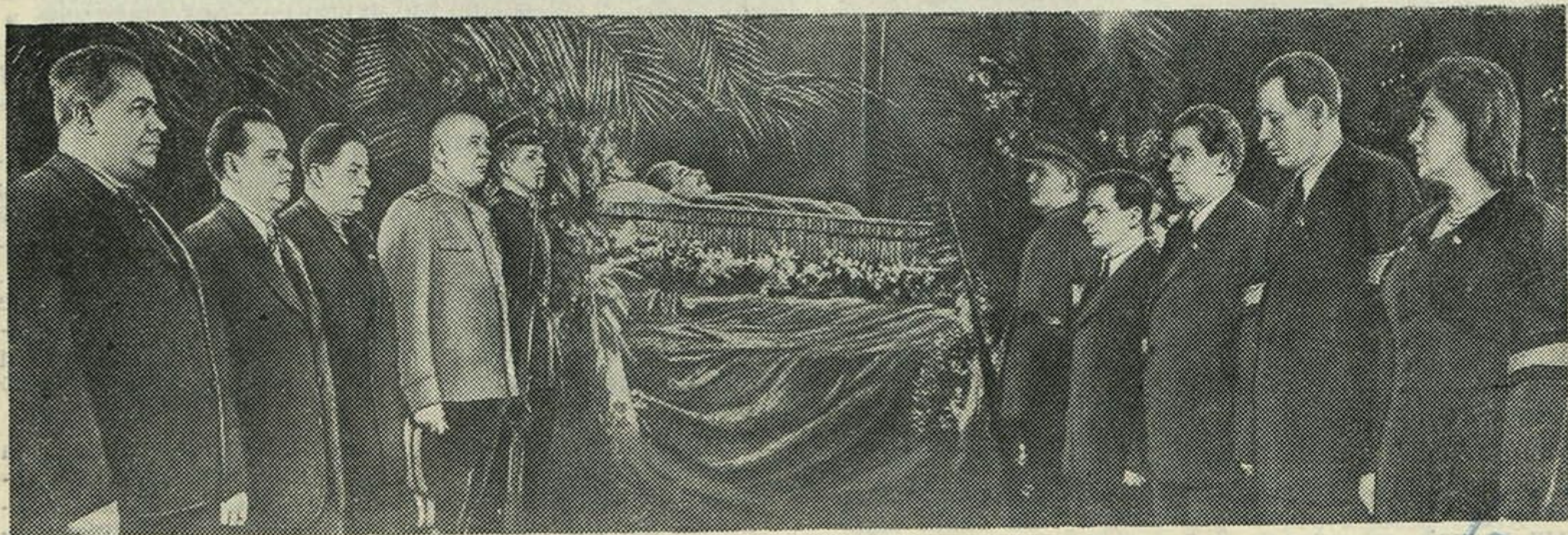
Памёр Сталін, але справа яго неўміруча. Яе прадаўжае наша партыя, якая цвёрда і ўпэўнена павядзе народ да комунізма.

Аляксандра УС

Імя Сталіна бязмерна дарагое савецкім людзям, найшырэйшым народным масам ва ўсіх частках свету. Неабдымна веліч і значэнне дзейнасці таварыша Сталіна для савецкага народа і для працоўных усіх краін. Справы Сталіна будуць жыць у вяках і ўдзячныя патамкі таксама, як і мы з вамі, будуць славіць імя Сталіна.

Г. Маленкоў

У Калоннай зале Дома саюзаў. На здымку (злева направа): таварышы А. Я. КЛЯШЧОЎ, Н. С. ПАТОЛІЦАЎ, В. І. КАЗЛОЎ, С. К. ЦІМАШЭНКА, М. В. ЗІМЯНІН, П. А. АБРАСІМАЎ, П. М. МАШЭРАЎ, Л. П. АЛЕКСАНДРОўСКАЯ ля труны таварыша І. В. СТАЛІНА.

У МІНСКУ НА ПЛОШЧЫ

У Мінску на плошчы шырокай, брусчатай
Стаіць манумент. У шынелі салдата,
Абняўшы празорлівым поглядам шыр,
З яго пастамента глядзіць правадыр.

Глядзіць ён удалеч за Свіслач-раку,
Туды, дзе гудок адгукнуўся гудку,
Дзе Трактарны высіць свае каміны,
Дзе ў сонцы шырокія нівы відны.

І як-бы хто-небудзь куды не спяшаў,
На вобліку родным свой погляд спыняў,
І Сталін, здавалася так вось народу,
З ласкавай усмешкай ківаў пешаходу.

Ад гэтай усмешкі усё расцвітала:
Дзятва бесклапотна шумела, гуляла,
Смяялася моладзь званчэй і званчэй.
І дрэвы гаворку вялі весялей.

Журботна сягоння на плошчы брусчатай,
Да помніка кветкі прынеслі дзяўчаты,
Стаіць сіратліва чародка дзяцей,
Па твары іх коцяцца слёзы з вачэй:

— А хто-ж нас ад ворага, мама, ўратуе!..
А маці застыла — не бачыць, не чуе
Ні сполаху ў сінх дзіцячых вачах,
Ні сэрца свайго ў скамянелых грудзях.

Запомні, дзіця, сваё першае гора,
Сляза твая шчырая — цэлае мора;
Яна не на брук, а на сэрца упала,
І сэрца народа як сталь тая стала.

Глядзі, затаіўшы свой смутак глыбока,
Людскія натоўпы бясконцым патокам
Цякуць і цякуць на шырокую плошчу,
Дзе вецер жалобныя сцягі палашча.

Граніт манумента ўкрываюць вянкi,
І клятву народную чуюць вякі, —
Цвярдзейшая клятва за цвёрды граніт,
Яна будзе шчасце людзей бараніць.

І будуць табе, дарагое дзіця,
Шырока адкрыты дарогі жыцця:
Праслаўлены Леніна — Сталіна сцяг —
У дужых, трывалых, надзейных руках.

Гучыць гэта клятва над плошчай брусчатай,
І Сталін любімы ў шынелі салдата
Пад небам празрыстай такой сінявы
У далеч спакойна глядзіць, як жывы.

Будзем дастойнымі вучнямі Сталіна

ЯКОГА сына пахавала савецкая зямля!

Яшчэ зусім нядаўна білася гэтае вялікае сэрца,
саграваючы сваім цяплом усю планету. Усе гэтыя
страшэнныя дні хваробы не пакідала нас надзея, што
будзе цуда, што жыццё ў страшэннай барацьбе са
смерцю пераможа. Але цуда не здарылася... У чор-
ную жалобу абраміла смерць дарагія незабыўныя ры-
сы. І не глянуць ужо болей на нас, не сагрэюць пра-
нікнёныя родныя вочы. А яны заўжды па-бацькоўску
шчыра глядзелі нам у самыя сэрцы.

Смерць нагасіла іх назаўсёды. Не стала Сталіна,
бацькі, брата, друга.

«Усё ад горычы знямела,
Адзін жалобны мкне напеў.
Народы ўсе асірацелі,
І цэлы свет асірацеў».

Але нельга паверыць у гэтую страту. Нельга па-
верыць, што закончыўся і больш ужо не паўторыць-
ца гэты цудоўны чалавечы шлях.

Не, ён не памёр!

Хіба можа памерці той, чыё жыццё было радасцю
і надзеяй кожнаму сумленнаму чалавеку.

Якой любоўю ў жыцці было акружана яго дара-
гое імя! Колькі бязмоўнай падзякі прынеслі людзі
яму і ў сваім апошнім развітальным паклоне.

Здаецца, канца не было людскім патокам, якія
цяклі па мінскіх вуліцах да манумента Сталіна, ад-
крыццё якога яны зусім нядаўна ў такой радасці
святкавалі. З раніцы да глыбокай ночы з жалобны-
мі сцягамі, з вянкамі, з партрэтамі ў чорным крэпе
ішлі пакланіцца яму мінчане — вучні, рабочыя, сал-
даты, маці з дзецьмі, старыя... Беражліва, быццам
баронячы яго апошні спакой, апускалі яны на халод-
ны мрамар вянкi, букеты жывых кветак, вазоны, жы-
вую зеляніну. І ўжо ў першы дзень падножжа ману-
мента ўтапала ў кветках, вянках.

На лёгкім сакавіцкім ветры нізка ў ногі правады-
ру кланяліся высокія галіністыя фікусы — апошні
дар жанчын-мінчанак Сталіну.

А ён стаяў, асвечаны трапяткім ззяннем магут-
ных пражэктараў, бязмоўна глядзеў на сваіх адда-
ных дзяцей, са схіленымі ў невыказным горы гало-
вамі і, як у жыцці, упэўненым спакойным поглядам

быццам гаварыў: «Будзьце мужнымі! Наперадзе ў
вас многа адказных спраў!»

І вось мы назаўсёды развіталіся з вялікім
Сталіным. Нельга выказаць ніякімі словамі наша
гора, ніякай мерай нельга вымераць наш смутак і
сардэчны боль.

Сотні тысяч людзей не адыходзілі ад рэпрадукта-
раў. Сотні тысяч людзей пасылалі свайму Сталіну
апошні зямны паклон, клянучыся ў сэрцах быць
вернымі яму да апошняга дня свайго жыцця.

Нас пакінуў мудры правадыр, сардэчны друг,
клапатлівы бацька. Гэта цяжкая, непапраўная ўтра-
та... Але мы не верым, што Сталіна няма болей з
намі. Памерці можа чалавек, але не памірае спра-
ва, якой аддаў ён без астатку ўсё сваё жыццё.

Смерць адабрала ў нас Сталіна. Але яна бяссіль-
на перад яго геніяльнымі ідэямі, якія не памруць у
вяках. Разам з імі будзе жыць у сэрцах усіх пра-
цоўных светлы вобраз вялікага чалавека, самаадда-
нага змагара за мір ва ўсім свеце.

Разам з вялікім Леніным Сталін каваў моц на-
шай партыі. Беззаветнаму служэнню справе кому-
нізма аддаў ён усё сваё жыццё.

Калі-б Сталін мог, ён яшчэ раз сказаў-бы перад
смерцю: «Родныя мае сыны і дочки, больш, чым улас-
нае жыццё, беражыце і мацуйце Радзіму і партыю!»

Ён не мог сказаць гэтых слоў. Але яны прагучэлі
ў Звароце да савецкага народа ЦК Комуністычнай
партыі Савецкага Саюза і Савецкага ўрада. І ўсе мы
носім іх у сваім сэрцы.

У гэтыя бязмежна цяжкія дні савецкія людзі веда-
юць, якая вялікая адказнасць кладзецца на іх плечы
са смерцю Іосіфа Вісарыёнавіча, як многа спраў
чакае іх уперадзе. І толькі паспяховае ажыццяўлен-
не іх будзе дастойным помнікам вялікаму Сталіну.

Наш народ утраціў геніяльнага правадыра, але не
згубіў указанага ім гістарычна правільнага напрам-
ку. Савецкі народ пойдзе за вернымі саратнікамі
Сталіна да новых перамог, смела і ўпэўнена, як ішоў
са Сталіным.

Будзем-жа ўсе мы, комуністы і беспартыйныя, па
справах сваіх, па ўчынках дастойнымі вучнямі пра-
вадыроў вялікай партыі — Леніна і Сталіна, якія па-
кінулі яе, але не памерлі ў нашых сэрцах і ніколі не
памруць.

Алена ВАСІЛЕВІЧ

Мінск, 9 сакавіка 1953 года. Ля манумента Іосіфа Вісарыёнавіча СТАЛІНА.

Фото П. Наватарава
(Фотахроніка БелТА)

МЫ ЧУЕМ ТВОЙ ЗАКЛІК,

Жалобны мітынг на гомельскай трыкатажнай фабрыцы імя 8-га сакавіка ў сувязі з весткай аб смерці Старшыні Савета Міністраў Саюза ССР і Сакратара Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай партыі Савецкага Саюза Іосіфа Вісарыёнавіча СТАЛІНА. Выступае стаханаўка-кецельшчыца панчошнага цэха комсамолка Вера Адзінцова.

Фото Н. Дзяругіна
(Фотахроніка БелТА)

КОМУНІЗМ — ЛЕПШЫ ПОМНІК СТАЛІНУ

Мы развіталіся з бясконца дарагім і любімым правадыром. Вялікае гора напаткала нас, розум не хоча з ім прымірыцца... Перад вачыма паўстае вобраз дарагога правадыра такім, якім я бачыла яго адзіны раз і запамніла на ўсё жыццё.

Крэмль, кастрычнік 1952 года. Ідзе работа XIX з'езда партыі. Колькі любові і захаплення выклікала паяўленне Іосіфа Вісарыёнавіча ў прэзідыуме з'езда! Позіркі ўсіх былі звернуты да яго — мудрага з мудрэйшых, вялікага з найвялікшых і ў той-жа час такога простага і блізкага.

Мы, дэлегаты XIX з'езда партыі, і замежныя госці доўга віталі яго. Шмат гарачых слоў любові і адданасці звернута было да любімага Сталіна з усіх бакоў, на мовах усіх народаў!

Я была бязмежна шчаслівай і доўга-доўга ўглядалася ў рысы дарагога твару. Я ў сэрцы сваім захавала і пранясу праз усё жыццё цёплы бацькоўскі позірк яго ласкавых вачэй, усё жыццё буду памятаць гістарычную прамову правадыра на XIX з'ездзе партыі. Гэтая мудрая прамова — ясная, акрэсленая праграма барацьбы для

компартый усіх краін. І я бачыла, з якой удзячнасцю замежныя госці слухалі кожнае слова дарагога настаўніка. Гэтая мудрая прамова — веліч нашых перамог, веліч той справы, якой Іосіф Вісарыёнавіч Сталін аддаў усё сваё жыццё.

Наш свяшчэнны абавязак заключаецца ў тым, каб і далей нястомна і ўсебакова ўмацоўваць нашу вялікую сацыялістычную дзяржаву, аплот міру і бяспекі народаў.

Г. Маленкоў

Наш народ бязмежна любіць свайго бацьку і настаўніка Сталіна. Ён прывёў краіну да перамогі сацыялізма, ён накрэсліў вялікі план пабудовы першага ў свеце комуністычнага грамадства. Яго мудрасці, яго генію простыя людзі Савецкага Саюза абавязаны тым, што сталі гаспадарамі свайго лёсу, свайго дзяржавы. Я — простая работніца, дачка батрака — выбрана дэпутатам Мінскага гарад-

скога Савета. Усе мае браты і сёстры за гады савецкай улады атрымалі адукацыю. У нашай сям'і ёсць аспірант, дзве настаўніцы, афіцэр Савецкай Арміі, бухгалтар. Дзе, у якой капіталістычнай краіне дзеці батракоў атрымліваюць такую адукацыю? Няма ў свеце такой краіны! Гэта даў нам Сталін, наша Комуністычная партыя, савецкая ўлада.

У дні цяжкой утраты, сэрцы савецкіх людзей напоўніліся яшчэ больш глыбокай адданасцю справе Леніна — Сталіна.

Вялікае гора напаткала нас, але яно не выклікала разгубленасці. Мы не апусцілі рукі! Па закліку партыі яшчэ цясней згуртуем свае рады, яшчэ больш самаадда на будзем працаваць кожны на сваім пасту, каб давесці справу Леніна — Сталіна да пераможнага канца. Зараз ва ўсіх цэхах аўтазавода рабочыя сталі на стаханаўскую вахту і штодня перавыконваюць свае вытворчыя нормы.

Мы запэўніваем Цэнтральны Камітэт і Савецкі ўрад, што ўсе рабочыя Савецкай Беларусі падвояць, патрояць сваю энергію, каб наблізіць дзень светлай перамогі. Не пашкадуем сіл для барацьбы за пабудову комунізма! Гэта будзе лепшым помнікам гарача любімаму Іосіфу Вісарыёнавічу Сталіну.

К. КУРЧЫЦКАЯ,

токар інструментальнага цэха Мінскага аўтамабільнага завода.

РОДНАЯ ПАРТЫЯ!

Наш свяшчэнны абавязак заключаецца ў тым, каб забяспечыць далейшы росквіт соцыялістычнай Радзімы. Мы павінны ўсямерна развіваць соцыялістычную прамысловасць, аплот магутнасці і моцнасці нашай краіны. Мы павінны ўсямерна ўмацоўваць калгасны лад, дабівацца далейшага ўздыму і працвітання усіх калгасаў Савецкай краіны, мацаваць саюз рабочага класа і калгаснага сялянства.

Г. Маленкоў

СТАЛІН ЗАЎСЁДЫ З НАМІ

Найцяжэйшае гора ўвайшло ў кожны наш дом, у кожную сям'ю. Памёр Сталін — наш бацька родны, бясконца любімы, бясконца дарагі.

Ніколі не забыць мне радаснай, доўга не змаўкаючай авацыі пры паяўленні Іосіфа Вісарыёнавіча на сесіі Вярхоўнага Савета СССР. У гэтай авацыі нам хацелася выказаць глыбокую падзяку, бязмежную любоў да правадыра.

Як лёгка было на сэрцы ад адной думкі, што Сталін з намі. І раптам такое страшнае паведамленне: Сталін памёр. У гэтыя словы не хочацца верыць. Сталін — наша жыццё, наша шчасце, наш светач! Ён не можа памерці. Ён вечна будзе жыць у нашых сэрцах, у сэрцах усіх будучых пакаленняў.

Усё сваё светлае жыццё Іосіф Вісарыёнавіч Сталін аддаў барацьбе за шчасце для працоўнага народа. І гэтае шчасце ён здабыў усім нам — савецкім людзям. Ва ўсім, што нас акружае, мы бачым яго вялікае сэрца — сэрца друга і бацькі.

Разам з Леніным таварыш Сталін стварыў нашу вялікую соцыялістычную дзяржаву — аплот міру і дружбы народаў. Разам з Леніным ён прынёс працоўным жанчынам нашай краіны свабоду і роўнасць, адкрыў нам шырокую дарогу ў жыццё, расціў нас, як клапатлівы садоўнік.

Разам з Леніным таварыш Сталін стварыў беларускую дзяр-

жаву — нашу магутную індустрыяльна-калгасную рэспубліку. У новых заводах і дамах Мінска, у магутнай тэхніцы на калгасных палях, у школах для дзяцей і інстытутах для студэнтаў — ва ўсім мы адчуваем нястомныя сталінскія клопаты аб шчасці беларускага народа.

У цяжкія дні развітання з любімым правадыром мне давалося быць у Маскве. Не знайсці такіх слоў, каб перадаць тое, што адчула я ў Калоннай зале, што перажыла, праходзячы каля яго труны. Як жывы, у спакойнай велічы ляжаў ён, утапаючы ў кветках. Такі родны, такі мілы твар! Здавалася, толькі злёгку закрыліся вочы генія чалавецтва, які бачыў увесь свет. Так хацелася прыпасці да труны, нізка пакланіцца і, як дачка, расцалаваць гэты дарагі твар, гэтыя родныя маршчынкі.

У свяшчэнную хвіліну развітання з любімым Сталіным я паклялася яму ад свайго імя, простаі беларускі, ад імя дзяцей сваіх і ўсіх савецкіх жанчын, што ўсе мы свята будзем памятаць яго запаведы, што гора нас яшчэ больш загартуе, што будзем працаваць кожны на сваім участку, як вучыў нас ён — вялікі Сталін.

Яшчэ цясней згуртуемся вакол нашай роднай Комуністычнай партыі і яе ленінска-сталінскага Цэнтральнага Камітэта. Сталін заўсёды і ва ўсім з намі!

М. ШАРОЙКА,
дэпутат Вярхоўнага
Савета СССР

З думай аб правадыру

Ніна ТАРАС

Каму скажу, што не ўстрымацца мне! —

У кожнага зайшлося сэрца плачам.
Ён быў за ўсё на свеце нам радней,
І ўжо яго ў жывых мы не пабачым.

У кожнага душу па берагі
Нявыказаны боль і жаль напоўніў...
І воць убраны ў кветкі і сцягі
Учора — манумент, с'ягоння — помнік.

Яшчэ ляжыць глыбокі снег кругом.
І дрэвы ў інеі стаяць урані,
Але ў вянках ля помніка яго
Вясна цвіце і бэзам і геранню.

Адкуль расцвіўшы бэз у гэты час!
Але яно нікога не здзіўляла:
Пры Сталіне ўсё цвіло у нас,
Не толькі кветкі — шчасце расцвітала.

Ды кветкі што! Каб, здэцца, толькі мог,
З грудзей-бы выняў і паклаў-бы сэрца.
Здаецца, каб жыццё яму збырог, —
З нас кожны для яго гатоў памерці...

А над зямлёю паплылі ушыр
Трывожныя гудкі ў жалобным маршы...
Усё жыццё аддаў нам правадыр,
Ён будзе з намі жыць у сэрцах нашых

І асвятляць наступныя вякі...
А нам ісці і данясці да мэты
Сцяг нашай партыі, вялікі сцяг, які
Узняў высока ён па-над сусветам.

МЫ ЧУЕМ ТВОЙ ЗАКЛІК,

З падвоенай энергіяй

Уход з жыцця нашага правадыра і настаўніка Вялікага Сталіна ўскладае на ўсіх савецкіх людзей абавязак множыць свае намаганні ў ажыццяўленні грандыёзных задач, якія стаяць перад савецкім народам, павялічваць свой уклад у агульную справу будаўніцтва камуністычнага грамадства, умацавання магутнасці і абароназдольнасці нашай сацыялістычнай Радзімы.

Г. Маленкоў

Савецкі народ, партыя, уся краіна праводзілі ў апошні шлях дарагога правадыра. Рэкі слёз праліты ў гэтыя цяжкія дні. Смерць Іосіфа Вісарыёнавіча вельмі цяжка перажываем мы, простыя калгасніцы. Гэта-ж ён прывёў савецкае сялянства да калгаснага, заможнага жыцця. Ён даў права нам, сялянкам, людзмі звацца! У ім мы бачылі свайго абаронцу, роднага бацьку.

Цяжка на сэрцы. Але ў дні вялікага народнага жалю мы, калгаснікі сельгасарцелі імя Гастэла, знайшлі ў сабе сілы працаваць яшчэ з большай энергіяй — няхай ворагі не разлічваюць на нашу слабасць! У нас ёсць партыя, якой мы бясконца верым, якой адданы ўсёй душой.

Мы чыталі Зварот Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі і Савецкага ўрада і рашылі яшчэ шырэй разгарнуць сацыялістычнае спаборніцтва за новыя магутны ўздым сельскай гаспадаркі ў 1953 годзе.

Мы абавязваемся атрымаць сёлета па 30 ц збожжавых і 200 ц бульбы з кожнага гектара. Мы ведаем, што гэта — сур'ёзнае абавязацельства, і ўжо зараз змагаемся за яго выкананне. Многае рашае нарыхтоўка і вывозка на палі ўгнаенняў. Пад азімыя мы ўнясем 30 тон, а пад бульбу, гародныя, сілосныя і кармавыя кармаплоды — па 50 тон арганічных угнаенняў. Ездавыя Уладзімір Матусевіч, Алена Браслаўская, Грыгорый Гаўрышчук, Любоў Шумская вывозяць па 15—16 вазоў торфу замест 8—10 вазоў. К канцу сакавіка вывезем каля 20 тысяч тон гною і торфу. Брыгады рыхтуюць кампосты.

Зараз, у перадвеснавы час, ні днём, ні ўночы не спыняюць работу сартыроўкі, веяльнікі, трыеры. Калгас заканчвае ачыстку насення. Па 6 тон збожжа, замест 4 тон па норме, ачышчаюць Ядвіга Шымковіч, Еўдакія Врублёўская, Ядвіга Шпілеўская.

Насенную бульбу, якая захоўваецца ў добрых буртах, мы правяраем кожныя 10 дзён у прысутнасці агранома, старшыні рэвізійнай камісіі і брыгадзіра.

У парніковай гаспадарцы калгаса будзе закладзена 1 300 рам, у асноўным пад капусту, памідоры, гуркі. Ужо ранняя капуста пасеяна.

Гатовы ў нас да вясны плугі, бароны, акучнікі.

Так мы, гастэлаўцы, адказваем партыі на яе заклік. Імя таварыша Сталіна натхняе нас на новыя працоўныя подзвігі. Мы заўсёды з чэсцю будзем выконваць тыя задачы, якія паставіць перад калгасным сялянствам наша Камуністычная партыя.

Ганна ГЕРАСІМОВІЧ, брыгадзір

Эмілія ВАРОНЬКА,
калгасніца гароднінаводчай брыгады

Жалобны мітынг у 3-й паляводчай брыгадзе калгаса «Новы шлях» Гарадзішчанскага раёна Баранавіцкай вобласці ў сувязі з весткай аб смерці Старшыні Савета Міністраў Саюза ССР і Сакратара Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Савецкага Саюза Іосіфа Вісарыёнавіча Сталіна. Зачытвае паведамленне ЦК КПСС, Савета Міністраў Саюза ССР і Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Р. І. Шыран.

Фото С. Капелькі
(Фотакроніка БелТА)

РОДНАЯ ПАРТЫЯ!

НАША КЛЯТВА

ЦЯЖКОЕ гора абрушылася на наш народ, боль сціснуў сэрца — памёр родны, бясконца любімы Іосіф Вісарыёнавіч Сталін.

Няма на свеце кутка, дзе-б не ведалі імя Сталіна. Для працоўных усіх краін ён быў настаўнікам і другам; для заняволеных каланіяльных народаў імя Сталіна свяціла, як яркі маяк, абуджаючы і клічучы да барацьбы; для ўсіх маці свету ён быў лепшым другам і абаронцай; для дзяцей — пашчотным, клапатлівым бацькам...

І вось яго няма... Цяжка паверыць гэтаму. Я пражыла больш поўвека, прайшла сваё жыццё — ад кур'ера на пошце да падпалкоўніка медыцынскай службы на фронце. І дзе-б я ні была, усюды адчувала няспынную ўвагу і клопаты партыі, клопаты Іосіфа Вісарыёнавіча.

Памятаю, як адно імя дарагога правадыра і палкаводца натхняла нас, франтавікоў, у гады цяжкіх выпрабаванняў — гады Вялікай Айчыннай вайны.

Восенню 1941 года часці нашай арміі абаранялі Маскву. Вораг ірваўся да сэрца Радзімы. Байцы і афіцэры кожную раніцу паўтаралі: «Клянемся Вам, таварыш Сталін, — памрэм, але не дапусцім ворага да Масквы. Аддадзім сваё жыццё, сваю кроў кроплю за кропляй, але выканаем Ваш загад!»

Памятаю, як суровыя твары сталінскіх салдат станавіліся цяплей пры ўспаміне аб дарагім правадыру. Бясконца адданасць была ў кожным поглядзе, і рукі мацней сціскалі аўтаматы. Так, мы ўсе тады жылі імем Сталіна. Яго вымаўлялі байцы, ідучы ў атаку, з яго імем на вуснах перамагалі. Не было тады такой сілы, якая магла-б перашкодзіць сталінскім салдатам выканаць любы загад правадыра, любімага палкаводца.

Масква ў тыя дні была змрочнай, суровай, але мы ведалі, што там, за зацемененымі вокнамі фабрык і заводаў, кіпіць жыццё, што там, у Крэмлі, знаходзіцца Іосіф Вісарыёнавіч Сталін, які, як добры бацька, мудры настаўнік і палка-

водзец, клапаціцца аб усіх нас, аб Радзіме.

І вось здзейснілася! Светлы сталінскі геній прывёў нашу краіну да перамогі над фашызмам. За гады вайны Радзіма ўзнагародзіла мяне некалькімі ордэнамі і медалямі, але самая дарагая ўзнагарода — гэта асабістая тэлеграма таварыша Сталіна. У цяжкія гады вайны я аддала ў фонд абароны краіны ўсе свае зберажэнні і штотомся, да канца вайны, аддавала з зарплаты па 500 рублёў.

Таварыш Сталін — найвялікшы з людзей, які вырашаў тады складанейшыя задачы — успомніў аба мне, аб простым, маленькім чалавеку. Мне бясконца дорагі яго словы: «Прывітанне і сардэчная падзяка ад мяне і Чырвонай Арміі вам, тав. Серкова, за клопаты аб паветраных сілах Чырвонай Арміі. І. Сталін».

Я ўсю вайну пранасіла гэтую тэлеграму ў сэрцы, побач з партыйным білетам. Як мне дорага кожнае слова ў ёй! Словы правадыра натхнялі мяне ў дні вайны і надаюць сілу мне цяпер, у гэтыя жалобныя дні! І як бывала, на фронце, мы кляліся імем Сталіна, так і цяпер я клянуся яго светлай памяцю ні на крок не адступаць, ісці ўперад пад кіраўніцтвам Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай партыі Савецкага Саюза, святая ператвараць у жыццё заветы і вучэнне таварыша Сталіна.

Ужо ззяюць агні комунізма перад нашай Радзімай. Да іх веў нас таварыш Сталін. Заветная мэта ўжо блізка. Савецкія людзі бачаць абрысы цудоўнай будучыні ў тых велічных будоўлях, на Волзе, на Дану, у пясках Кара-Кумаў — будоўлях, якія ўзводзяцца па волі сталінскага генія.

Сталін не памёр! Ён жыве ў сэрцах мільёнаў людзей, ён жыве ў цудоўнай мары, імя якой — комунізм!

Пад кіраўніцтвам Комуністычнай партыі мы пабудуем яго!

Е. Е. СЕРКОВА,
удзельніца Вялікай Айчыннай вайны, заг. Мінскага гарадскога аддзела аховы здароўя.

Ён з намі

Канстанцыя БУЙЛА.

Ён хворы. Цяжка... Не сядзіцца дома.
У сэрцы боль і жудасць і трывога...
Каб памагчы магла я, дарагому
Перамагчы смяротную знямогу —
Усю кроў да каплі, сэрца, волю, сілы
Прынесла-б я яму:—вазьмі, любімы!..
Мы цешыліся тым, што ты здаровы,
Жадалі жыць табе бясконца многа!
А вось, гучаць сягоння гора словы...
Здавіла сэрца цяжкая трывога.
Ты нам, як сонца, землю асвятляў,
Былі мы моцныя тваёю сілай,
Тваёю мудрасцю жыве зямля,
Твая душа нам сэрцы акрыліла.
Любімы, ў нашых сэрцах ты жывы,
Ты—бацька родны, ў кожным нашым
доме,
Ты—ў думцы творчай кожнай галавы,
У пачуццях, што усе табе вядомы.
Зара твая ўзнямаецца над светам:
Дзень комунізма... Блізка ён ужо!
Таму твае наказы і заветы
Як скарб жыцця мы ў сэрцы беражом.

Дык пойдзем, таварыш...

Зірні, мой таварыш, наперад удумна—
Якія там ясныя далі:
Над краем агні запалілі камуны
Бясмертныя Ленін і Сталін.

Паслухай, таварыш: нас партыя кліча
Імкнуцца наперад няспынна.
Давай-жа у працы мы моц павялічым
Сваёй неабсяжнай краіны.

Ідзі, мой таварыш, заўсёды з народам,
Трапляючы ў крок з пяцігодкай,
Жыццё, каб бурліла ў краіне заўсёды,
Нястрымнай вясенняй паводкай.

Усе сілы Радзіме сваёй аддадзім мы,
Мы поўны натхнення, адвагі —
Дык пойдзем, таварыш, на голас
Радзімы
Пад ленінска-сталінскім сцягам!

Ю. СВІРКО,

вучань 10 класа
Бягомльскай сярэдняй школы.

Шчасце

[Урывак з рамана]

БЫЛО ўжо далёка за поўдзень, калі Варапаеў вышаў ад генерала, якому яго прадставіў Раманенка. Снедаў ён на гэты раз у кампаніі з нейкімі незнаёмымі генштабістамі і адным намеснікам наркома. Размовы, натуральна, ішлі аб тым, як праходзілі нарады і сустрэчы ўдзельнікаў канферэнцыі, хто што сказаў, хто на што намякнуў, але як ні былі цікавы гэтыя размовы, Варапаеў амаль не прыслухоўваўся да таго, што гаварылася за сталом.

Ён быў усхваляваны і стомлены гутаркай, якая толькі што адбылася, і яшчэ знаходзіўся ў яе атмасферы, вырашаючы, ці правільна трымаў сябе, і ці не нарабіў памылак, і ці не зрабіў дрэннага ўражання. Яму зноў — і цяпер ужо зусім афіцыйна — была зроблена надзвычай прыемная прапанова аб звярочце ў армію.

— Нам патрэбны не вашы ногі, а патрэбна галава і ваша ўменне валодаць ваенным пяром.

— Месяц назад я быў тут прахожым, зараз я ўжо дзеяч. Ды і людзей тут зараз нікога няма.

— Не баіцеся загразнуць у дробязях?

— Ніколькі!

— У такім разе — жадаю перамог.

Вядома, размова была куды даўжэй і рознастайней, але зараз, калі Варапаеў успамінаў яе, важным, рашаючым здавалася толькі гэтае нямногае. Абедаць прыйшлося зноў у Раманенка, а затым ён папрасіў адправіць яго дамоў. Цяпер, калі ён адхіліў прапанову аб звярочце ў гэты свет, яму здалося тут непакойна і няўтульна. Яны ўвайшлі з Раманенка ва двор, пасыпаны буйным гравіем. Пратэз слізгаўся з каменя на камень.

— Калі за сынам у Маскву паедзеш, пазвані і заходзь, — прамовіў Раманенка тонам развітання.

— Само сабой. Тут-жа сумна. У Маскву прыеду прагны да навін, — прымірэнча сказаў Варапаеў, на кароткае імгненне пашкадаваўшы, што ён адрэзаў усе шляхі звяроту ў сталіцу.

— Глупіш, ты, глупіш, Алексей Веніяміныч, — вельмі сардэчна пачаў было Раманенка, але тут іх нечакана гукнулі і папрасілі вярнуцца, але не туды, адкуль яны толькі што вышлі, а ў парк, на паўднёвым баку палаца.

— Абодвух? — перапытаў Раманенка, шчыра не ведаючы, што яму рабіць цяпер з Варапаевым і спадзеючыся, што скажуць: «Не, вас аднаго, таварыш генерал», і тады можна будзе развітацца і адправіць Варапаева аднаго.

— Ніяк не, таварыш генерал, — аднаго палкоўніка.

Раманенка счырванеў, як вішня.

— Дык ты вось што, Алексей Веніяміныч, — сказаў ён, не глядзячы на Варапаева, — я пайду да сябе, а ты, як вызвалішся, садзіся ў маю машыну і дуй да сябе! Ну, лады!

Яны наспех абняліся, і Варапаеў, бянтэжачыся за Раманенка, закандыбаў услед новаму праважатаму. Павярнулі за дом. Прайшлі варту. Праважаты спыніўся. Разам з ім спыніўся і Варапаеў. Праважаты ў замаяшанні зірнуў на яго і ледзь павёў убок позіркам, і ў той-жа момант ён пачуў голас, які нельга было не пазнаць:

— Калі ласка, сюды, таварыш Варапаеў, не саромцеся.

Варапаеў, аднак, не рухаўся — ногі яму не падначальваліся.

Ён убачыў Сталіна.

У светлым веснавым кіцелі і светлай шапцы Сталін стаяў побач са старым садоўнікам ля вінаграднага куста, што ўчапіўся вузлаватымі лапамі ў высокую шпалеру пры сцяне. Гледзячы на Варапаева, ён яшчэ паказваў садоўніку нешта, што іх абодвух, відаць, цікавіла ўсур'ёз.

— Вы папрабуйце гэты метада, не бойцеся, — гаварыў Сталін, — я сам яго правярэў, не падвядзе.

А садоўнік, разгублена і разам з тым падзіцячаму зачаравана глядзячы на свайго субяседніка, разводзіў рукамі.

— Супроць навукі боязна неяк, Іосіф Вісарыёнавіч. Пры цару ў нас тут якія спецыялісты былі, а ўстрымліваліся.

— Ці мала ад чаго яны ўстрымліваліся, — запярэчыў Сталін. — Пры цару і людзі дрэнна раслі, дык што-ж, — нам з гэтым лічыцца не варта. Смялей эксперыментуйце! Вінаград і лімоны нам не толькі ў вашых краях патрэбны.

— Клімат, Іосіф Вісарыёнавіч, ставіць знак прыпынку. Гэта-ж далікатнасць якая, тонкасць, куды яе на мароз! — паказваў ён рукой на вінаград.

— Прывучайце да суровых умоў, не бойцеся! Мы з вамі жыхары поўдня, а на поўначы таксама сябе нядрэнна адчуваем, — дагаварыў Сталін і зрабіў некалькі крокаў насустрач Варапаеву.

— Ах, божа мой! — прашаптаў садоўнік.

— Як рабіць глупства, дык ён уперадзе, а як адказваць за яго, дык яго з месца не зрушыш, — сказаў Сталін, і Варапаеў з жахам убачыў, што ён ідзе да яго насустрач, працягваючы рукі і ўсміхаючыся сваёй усепаглынаючай усмешкай.

— Расказвалі мне, што вы тут калгасы ў атаку водзіце. Вельмі цікава, хоць і не зусім правільна на мой погляд.

Сталін павітаўся і, не выпускаючы рукі Варапаева са сваёй, павёў да століка і плецёных крэсел, у адным з якіх сядзеў Вячаслаў Міхайлавіч Молатаў. Да яго раз-по-раз падыходзілі дыпламатычныя работнікі і нешта на вуха дакладвалі, і ён адказваў ім упаўголаса. Рукі яго былі заняты паперамі. Ён паціснуў плячыма, просячы прабачэння ўсмешкай за сваю занятасць.

Сталін быў спакойны да непраўдападобнасці. Здавалася, з усіх інтарэсаў на свеце яго зараз найбольш цікавіць варапаеўскі лёс і яшчэ, можа быць, белавата-сіняе неба, што цёпла прытулілася да мора, на

якое ён, ласкава жмурачыся, час ад часу паглядаў.

Варапаеву здалося, што Сталін не па-старэў з таго часу, як ён яго бачыў у апошні раз на парадзе 7 лістапада 1941 года, але рэзка змяніўся ў іншым кірунку.

Твар яго, усё той-жа, знаёмы да найдрабнейшай складкі, набыў новыя рысы, рысы ўрачыстасці, і Варапаеў ўзрадаваўся, прыкмеціўшы іх.

Твар Сталіна не мог не змяніцца і не стаць крыху іншым, бо народ глядзеў у яго, як у люстра, і бачыў у ім сябе, а народ змяніўся ў бок яшчэ большай велічавасці.

Вячаслаў Міхайлавіч дапамог пераадолець збынтэжанасць першых хвілін, і размова стала агульнай.

— Мне расказвалі аб вас, і, на мой погляд, вы добра зрабілі, — адразу-ж сказаў Сталін, — што выбралі сабе раённую дзейнасць. У нас яшчэ, на жаль, многа такіх людзей, якія лічаць за лепшае быць чыноўнікамі ў Маскве, чым гаспадарамі на перыферыі.

Ён глянуў на Молатава, і той усміхнуўся, нібы ведаючы, каго іменна маюць на ўвазе гэтыя словы.

— Ёсць яшчэ такія людзі, — працягваў Сталін. — Але хутка іх час скончыцца... Раскажыце, якія патрэбы, на вашу думку, самыя неадкладныя? Не саромцеся, гаварыце. — Сталін зручней сеў у крэсла і працягнуў руку да папіроснага карабка. Трубка чамусьці не было з ім.

— Людзі, — адказаў Варапаеў. — І ў першую чаргу — разумныя людзі, таварыш Сталін.

Сталін нягучна засмяяўся, паглядаючы на Молатава, і той таксама ўсміхнуўся.

— Разумныя людзі ўсюды патрэбны, — сказаў Вячаслаў Міхайлавіч.

— Рабіць трэба разумных людзей, таварыш палкоўнік, — хутка і як-бы загадваючы, сказаў Сталін, — рабіць самім на месцах, не чакаючы, пакуль яны зваляцца вам на галаву з Масквы. Як-жа так? Нідзе не сказана, што добрыя работнікі родзяцца толькі ў Маскве.

— Растуць, вядома, і тут, але павольна, а патрэба вялікая, усюды гола, — адказваў Варапаеў адчуваючы, што ў гэтым пытанні ён не сустрэне падтрымкі Сталіна.

— А як вы самі жывеце, не лёгка? — скося глянуўшы, спытаў Сталін, нібы жадаючы даведацца не столькі тое, што яму самому ўжо добра вядома, колькі пачуць тон адказу.

— Не лёгка.

— Вось гэта добра, што папросту сказаў. А то спытаеш: «Як жывеш?» — «Выдатна, — гаворыць, — жыву», а на справе выходзіць, што не кожны дзень абедзе... Так, жывем пакуль дрэнна, але скажыце калгаснікам: хутка ўсё рашуча зменіцца да лепшага. Пытанні харчавання краіны партыя будзе вырашаць з такой-жа энергіяй, як у свой час вырашала пытанні індустрыялізацыі. Усё зробім, каб людзі пачалі добра жыць. Лепш, чым да вайны. Раскажыце пра людзей, хто яны, адкуль, што робяць.

Варапаеў на імгненне задумаўся, выбіраючы, з каго-б пачаць, але, відаць, Сталіну здалося, што Варапаеў шукае фармуліроўку, і ён незадаволена паморшчыўся.

— Не шукайце фармуліроўку, дайце жывыя зарысоўкі. Мы ўжо самі як-небудзь сфармуліруем.

І Варапаеў стаў усхвалявана расказваць пра ўсіх, хто быў яму блізкі, — пра Віктара Агарнава, Паўсаву, Цымбала, пра Марыю Багданаўну з яе дзіцячым санаторыем, Аннушку Ступіну, пра пару Паднебеска, Гарадцова, пра ўсіх тых, з кім ён марыў аб будучыні.

На здымку: І. В. СТАЛІН з дэлегатамі нацыянальных рэспублік (рысунк мастака П. Васільева).

— А казалі, вам людзі патрэбны!—здзіўлена сказаў Вячаслаў Міхайлавіч. — Ды ў вас гадавальнік. Мы самі ў вас хутка пачнем браць.

Сталін доўга маўчаў, запальваючы і раскурваючы папяросу.

— Калі такім, як гэтыя Паднебеска,—ціха, нібы самому сабе, сказаў ён,—даць сілу—добра шагнем... Або гэтая дзяўчына Ступіна... яна на адной нянавісці да немцаў жыццё ўзніме. Вядома, калі гэтую сілу верна накіраваць. А Цымбала вы беражыце, не давайце ў крыўду. Такія непакойныя старыя патрэбны, іх моладзь цэніць... Ну, яшчэ хто ёсць?..

І яшчэ, і яшчэ распытваў, задумваўся, раптоўна ўходзіў у сябе, нібы параўноўваючы пачутае зараз з пачутым раней і вызначаючы, дзе праўда, і зноў ажыўляўся, радуючыся кожнаму новаму імені.

Пачуўшы ад Варапаева аб тым, як сумуе Гарадцоў па хлебу, як бачыць ён у сне палі пшаніцы да далягляду, устаў і прайшоўся, раздумваючы.

Варапаеў таксама ўстаў, не ведаючы, ці ісці яму за Сталіным, ці застацца ля стала, але Молатаў сказаў:

— Сядзіце. Іосіф Вісарыёнавіч любіць паходзіць, падумаць.

Варочаючыся да стала, Сталін сказаў:

— Туга па хлебу—гэта добра. Гэта туга

па самаму галоўнаму. Але вінаград, інжыр, яблыкі,—яны таксама патрэбны. Вы яму скажыце, Гарадцову... ён чалавек ваенны, зразумее, што вы тут нахштальт другога эшалона, рэзерв. З хлебам вырашым, за вас возьмемся.

Ён ажывіўся, успомніўшы сваю размову з садоўнікам.

— Вось садоўнік—сорак пяць год працуе, а ўсё навукі баіцца. Гэта, гаворыць, не пойдзе, другое, гаворыць, не пойдзе. У часы Пушкіна баклажаны ў Одэсу з Грэцыі прывозілі як рэдкасць, а год пятнаццаць назад мы ў Мурманску памідоры сталі вырошчваць. Захацелі — пайшло. Вінаград, лімоны, інжыр таксама трэба на поўнач прасоўваць. Нам гаварылі, што бавоўна не пойдзе на Кубані, на Украіне, а яна пайшла. Уся справа ў тым, каб хацець і дабіцца. Вы яму так і скажыце,—яшчэ раз паўтарыў Сталін. — Як ён сказаў, гэты Гарадцоў: бачу, гаворыць, у сне хлеб?

— Так. Бачу, гаворыць, у сне, як пшаніцу ўбірэю. Прагнуўся—плечы баляць ад работы, і ў пакоі свежым зернем пахне.

— А, можа, такога Гарадцова ў стэпавыя раёны на пшаніцу кінуць?—раптам прапанаваў Сталін.—Рускі чалавек—хлебароб. Падумаўце. Пагаварыце з вашым кіраўніцтвам. Ну, яшчэ пра каго раскажаце?

Бясконца ўсхваляваны гэтай спальваючай

душу размовай, Варапаеў апусціў руку ў кішэнь шыняля і разам з хусцінкай выцягнуў і ўпусціў долу букецік ранішніх пралесаў.

Праважаты, што быў недалёка, падняў іх, і Варапаеў зноў апусціў кветкі ў кішэнь.

Сталін з цікавасцю глядзеў.

— Кішэні, наколькі я ведаю, не для кветак,—сказаў ён пераканана.—Дайце вашыя кветкі. Вось мы як зробім.—і далучыў іх да вялізнага букету, што стаяў на стала ў шырокай і нізкай вазе.—Ці, можа быць, вы каму-небудзь іх прызначылі?

Варапаеў раскажаў пра маленькую Тваражэнкаву, пра тое, як яна марыла падараваць гэтыя кветкі Сталіну і як нечакана збылася яе мара.

Сталін занепакоіўся, чым-бы яму адараваць Тваражэнкаву, і, выклікаўшы некага, папрасіў прынесці некалькі пірожных у спецыяльным кошычку.

Як толькі гэты кошык быў прынесены, Варапаеў папрасіў дазволу ісці.

— Маладзец, што так зрабілі, маладзец,—сказаў на развітанне Сталін.—Нікога не слухайце, хто лаяцца будзе. Чыноўнікаў у нас і так надзвычай многа. Маладзец, маладзец!..

І, проста глянуўшы ў вочы Варапаева, неяк бліснуў тварам, нібы па твары яго праімчаўся прамень сонца.

ВЯЛІКІ МЫСЛІЦЕЛЬ І ПАЛЫМЯНЫ РЭВОЛЮЦЫЯНЕР

(Да 70-годдзя з дня смерці Карла Маркса)

Карл Маркс — вялікі мысліцель і палымяны рэволюцыянер, асновапаложнік навуковага камунізма, геніяльны настаўнік і правадыр сусветнага пролетарыята. Усё сваё жыццё ён прысвяціў справе барацьбы за вызваленне пролетарыята, справе барацьбы за камунізм.

Таварыш Сталін, вызначаючы вучэнне Маркса, пісаў:

«Марксізм ёсць навука аб законах развіцця прыроды і грамадства, навука аб рэволюцыі прыгнечаных і эксплуатаемых мас, навука аб перамозе соцыялізма ва ўсіх краінах, навука аб будаўніцтве камуністычнага грамадства».

Карл Маркс нарадзіўся 5 мая 1818 года ў сям'і адваката ў гор. Трыры, у Германіі. Пасля паспяховага заканчэння універсітэта Маркс адмовіўся ад вучонай кар'еры і цалкам аддаўся рэволюцыйнай рабоце.

Разам са сваім бліжэйшым другам Фрыдрыхам Энгельсам Карл Маркс з неаслабнай увагай сачыў за развіццём рэволюцыйнага руху пролетарыята ўсіх краін. Ён вучыў пролетарыят усведамляць свае рэволюцыйныя задачы. Маркс адным з першых геніяльна распрацаваў і абгрунтаваў светапогляд пролетарыята, як паслядоўна рэволюцыйнага класа.

Маркс і Энгельс з'явіліся арганізатарамі і кіраўнікамі першай камуністычнай партыі — Саюза камуністаў, створанай у 1847 годзе. Па даручэнню II з'езда Саюза яны выпрацавалі праграму Саюза — «Маніфест Камуністычнай партыі». Гэта быў праграмны дакумент навуковага камунізма, у якім Маркс і Энгельс усебакова і навукова абгрунтавалі светапогляд рабочага класа — тэорыю марксізма. Маркс ператварыў соцыялізм з мары і утопіі ў навуку.

Галоўнае ў вучэнні Маркса — ідэя аб дыктатуры пролетарыята. Ён навукова даказаў немінучасць краху капіталізма, які мае свайго магілышчыка ў асобе пролетарыята, і ўказаў на гістарычную ролю пролетарыята — тварца новага, рэволюцыйнага жыцця.

У закліку, якім заканчваецца «Маніфест» — «Пролетарыі ўсіх краін, еднайцеся!» — выражаны інтэрнацыянальны характар камуністычнага руху. «Маніфест Камуністычнай партыі» — найвялікшае тварэнне чалавечага генія.

Ленін пісаў аб «Камуністычным маніфесце»: «Гэтая невялікая кніжачка варта цэлых тамоў: духам яе живе і рухаецца да гэтага часу ўвесь арганізаваны і змагаючыся пролетарыят цывілізаванага свету».

У 1864 г. пад ідэйным кіраўніцтвам Карла Маркса была створана міжнародная пролетарская арганіза-

цыя — I Інтэрнацыянал. Маркс быў душою таварыства, аўтарам многіх яго рэзалюцый і маніфестаў. Аб'ядноўваючы рабочы рух, Маркс выпрацаваў рэволюцыйную тактыку барацьбы рабочага класа ў розных краінах.

Маркс усімі сіламі дапамагаў паўстаўшым рабочым Парыжа і Парыжскай Комуне. Ён ацэньваў Парыжскую Комуну як сусветна-гістарычную падзею. Аба-

гуліўшы яе вопыт, ён развіў сваё вучэнне аб дзяржаве, аб пролетарскай рэволюцыі, аб дыктатуры пролетарыята.

Вялікі заслугі Маркса перад светам. Маркс — тварэц тэорыі і тактыкі пролетарскай рэволюцыі. Разам з Энгельсам ён стварыў рэволюцыйны светапогляд пролетарыята — дыялектычны матэрыялізм і на аснове яго — гістарычны матэрыялізм — навуку аб законах грамадскага развіцця, аб законах класвай барацьбы.

Шмат год свайго жыцця К. Маркс прысвяціў стварэнню «Капітала», у якім даў аналіз эканамічных законаў капіталістычнага грамадства, ускрыў працэс узнікнення капіталізма, законы яго развіцця, умовы яго гібелі. Ён даказаў часовы характар капіталізма і немінучасць перамогі новага ладу — ладу камунізма.

«Капітал» — геніяльнейшы твор, які паставіў соцыялізм на навуковыя рэйкі. Сам Маркс назваў «Капі-

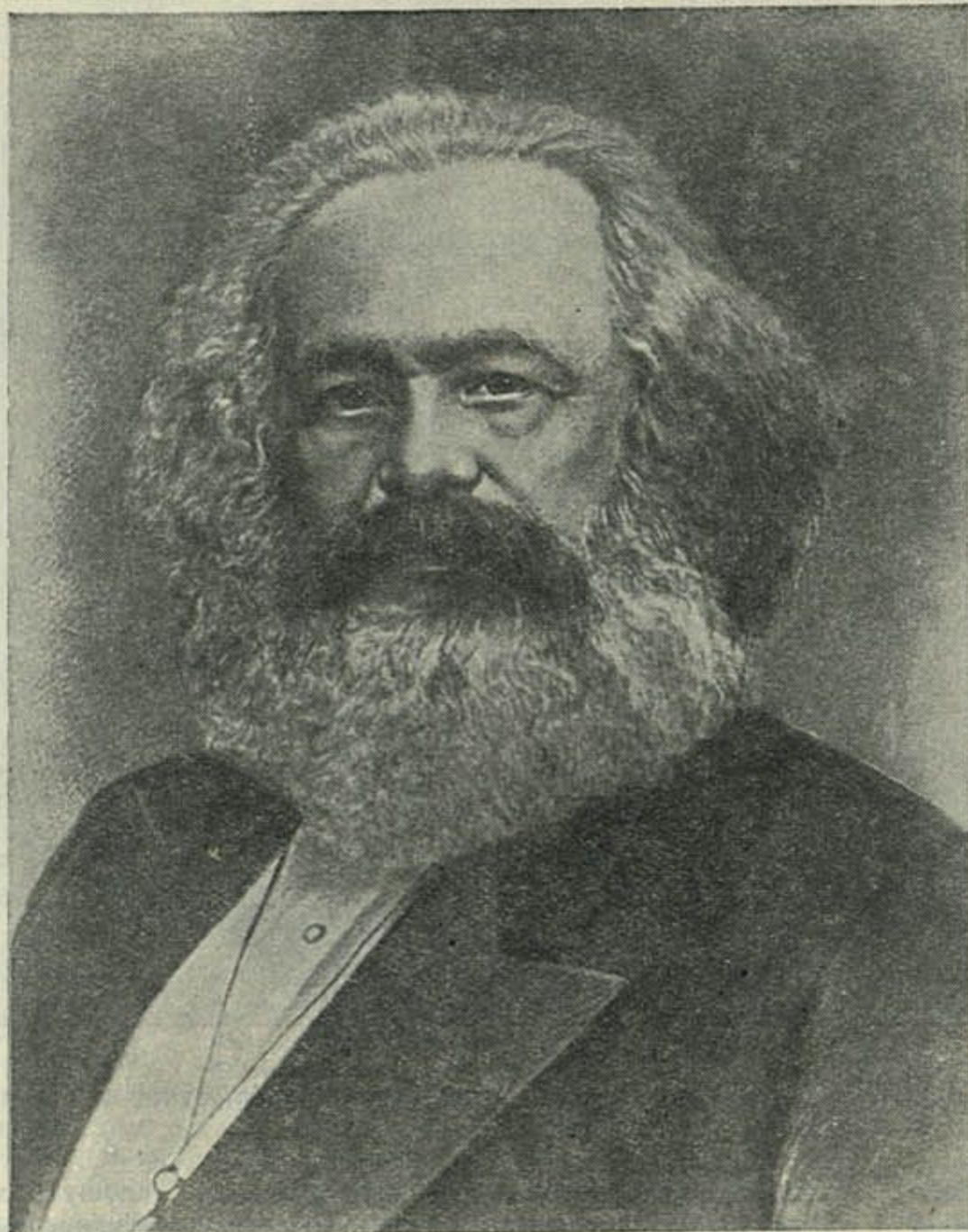
тал» справай свайго жыцця. Першы том «Капітала» вышаў у 1867 г. у Гамбургу. Маркс пісаў аб ім: «Гэта, бясспрэчна, самы страшны снарад, які калі-небудзь быў пушчаны ў галаву буржуа (у тым ліку і зямельных уласнікаў)».

Наступныя тамы вышлі пасля смерці Маркса. Іх падрыхтаваў да друку Энгельс.

З асаблівай увагай сачыў Карл Маркс за развіццём вызваленчага руху ў Расіі, спецыяльна вывучыў рускую мову, каб непасрэдна азнаёміцца са становішчам рабочых, з жыццём усіх слаёў Расіі. К. Маркс высока цаніў рускіх рэволюцыйных дэмакратаў — Чэрнышэўскага і Дабралюбава. Яго радавала тое, што першы пераклад «Капітала» быў зроблены на рускую мову.

14 сакавіка 1883 г. спынілася светлае жыццё геніяльнейшага з геніяльнейшых людзей. «I ён памёр, шануемы, любімы, аплакваемы мільёнамі рэволюцыйных саратнікаў ва ўсёй Еўропе і Амерыцы, ад сібірскіх руднікоў да Каліфорніі...» (Энгельс).

Ідэі Маркса, развітыя і ўзбагачаныя вялікімі яго прадаўжальнікамі Леніным і Сталіным, авалодалі розумами і сэрцамі мільёнаў людзей. Яны натхняюць усіх прыгнечаных на свяшчэнны і справядлівы бой за перамогу новага свету.

НАСУСТРАЧ ВЯСНЕ

С. КАСЦЮК,

Міністр сельскай гаспадаркі Беларускай ССР.

ВЕЛІЧНУЮ праграму соцыялістычнага развіцця нашай Радзімы па шляху да камунізма вызначыў XIX з'езд партыі Леніна — Сталіна. У рашэннях з'езда і ў геніяльнай працы вялікага Сталіна «Эканамічныя праблемы соцыялізма ў СССР» даецца грандыёзная праграма росту прадукцыйных сіл нашай дзяржавы і на гэтай аснове — паспяховага развіцця ўсіх галін народнай гаспадаркі краіны, развіцця навукі і культуры, няўхільнага палепшання матэрыяльнага добрабыту нашага народа.

Соцыялістычная сельская гаспадарка, апіраючыся на пастаянную дзяржаўную дапамогу, мае ўсё неабходнае для ўстойлівага ўздыму ўраджайнасці і развіцця жывёлагадоўлі.

Нашы калгасы і саўгасы маюць у сваім распараджэнні ўсе асноўныя зямельныя ўгоддзі і першакласную перадавую тэхніку. Машынна-трактарныя станцыі ў стане забяспечыць комплексную механізацыю асноўных вытворчых працэсаў і паўсямеснае прымяненне самай перадавой агра-тэхнічнай навукі.

Сельская гаспадарка нашай рэспублікі ў параўнаўча кароткі тэрмін пераадолела нябачаныя разбурэнні, нанесеныя ёй вайной і нямецка-фашысцкай акупацыяй.

Глыбокія арганізацыйныя пераўтварэнні, якія адбыліся ў апошнія гады, — узбуйненне калгасаў, завяршэнне ў асноўным калектывізацыі ў заходніх абласцях рэспублікі, накіраванне вялікага вопыту ў атрыманні высокіх і ўстойлівых ураджаяў і развіцці прадукцыйнай жывёлагадоўлі — дазваляюць рэзка палепшыць усю сельскагаспадарчую вытворчасць.

Вопыт такіх перадавых гаспадарак, як калгас імя Гастэла Мінскага раёна, «Комінтэрн» Магілёўскага раёна, «1 Мая» Слуцкага раёна, «17 верасня» Давід-Гарадоцкага раёна, імя Дзімітравы Дунілавіцкага раёна і іншых, атрымаўшых ужо ў мінулым годзе сярэдні ўраджай збожжа ад 17 да 23, а ў паасобных брыгадах да 30 цэнтнераў з гектара, пераканаўча даказвае, што ўжо ў гэтым годзе можна атрымаць высокія планы

ўраджай у кожным калгасе і ў цэлым па рэспубліцы.

III пленум ЦК КП Беларусі прыняў разгорнутую пастанову аб мерах уздыму ўраджайнасці ўсіх сельскагаспадарчых культур у калгасах і саўгасах рэспублікі. Выкананне гэтых рашэнняў — важнейшая задача працаўнікоў калгасных палёў, спецыялістаў сельскай гаспадаркі і механізатараў нашых МТС.

Рыхтуючыся да веснавой сяўбы, неабходна мабілізаваць усе матэрыяльна-тэхнічныя сродкі і перш за ўсё павысіць актыўнасць калгаснікаў.

У бліжэйшыя дні трэба закончыць абмалот усіх культур, завяршыць засыпку насенных і страхавых фондаў, прывесці ў гатоўнасць увесь насенны матэрыял, арганізаваць шырокі абмен негатунковага насення на гатунковае, закончыць апрацоўку ільнотрасты, вымалат усяго ільнонасення і забяспечыць выкананне дзяржаўнага плана ў здачы ільнопрадукцыі дзяржаве.

Вывазка ўгнаенняў, здабыча і кампаставанне торфу, ачыстка лугоў ад кустарнікаў, правільны догляд грамадскай жывёлы ў зімовы перыяд і захаванне ўсяго пагалоўя — важнейшая задача ўсіх паляводчых брыгад і жывёлагадоўчых ферм.

У кожным калгасе неабходна арганізаваць спецыяльныя брыгады, а ў паляводчых брыгадах групы, якія-б сістэматычна займаліся накіраваннем і вывазкай мясцовых угнаенняў, кампаставаннем торфу з гноем і мінеральнымі ўгнаеннямі, падрыхтоўкай шчолачных кампостаў, грануляваннем угнаенняў і нарыхтоўкай вапны для вапнавання кіслых глеб. Трэба шырока арганізаваць у стойлавы перыяд прымяненне торфу на падсцілку жывёле, паскорыць вывазку са складаў усіх мінеральных угнаенняў, арганізаваць збор попелу, птушынага памёту, гноевай жывы.

У калгасе «Савецкая Беларусь» Мінскага раёна паспяхова выконваецца план нарыхтоўкі і вывазкі на палі ўгнаенняў да весна-

вой сяўбы. Гноем ужо зараз вывезена 3200 тон з плана 4975, торфу вывезена 5400 тон з плана 4500. Намнога перавыконваюць нормы вывазкі калгасніцы Алена Паляшук, Домна Дзядзюля, Соф'я Рагоўская, Ефрасіння Лойка і іншыя.

У калгасе імя Фрунзе Мінскага раёна вывезена 2200 тон гноем пры плане 3750, торфу вывезена 3000 тон. Кіраўнік групы па вывазцы ўгнаенняў Мар'я Царава вывозіць на адлегласць у чатыры кіламетры па 2 — 2,5 тоны торфу ў дзень, замест адной тоны па норме.

Такіх прыкладаў вельмі многа.

Па ўсіх тэхнічных культурах — ільну, каноплях, табаку, цукровых бураках — трэба стварыць звенні і арганізаваць з імі вывучэнне агра-тэхнікі.

Асабліва важную ролю ў справе паспяховай падрыхтоўкі да веснавой сяўбы павінны адыграць справядна-выбарчыя сходы калгаснікаў, складанне і абмеркаванне вытворчых планаў, заключэнне дагавораў з МТС. Гэтыя мерапрыемствы павінны праводзіцца пры ўдзеле шырокіх мас калгаснікаў і калгасніц. Развіццё смелай і ўсебаковай крытыкі яшчэ вышэй узніме працоўную дысцыпліну, нанясе сакрушальны ўдар па рвачах, гультаях, па ўсіх парушальніках Статута сельгасарцелі.

«Жанчына ў калгасе — вялікая сіла». Гэтыя сталінскія словы знайшлі жывое ўвасабленне ў калгасах Беларусі. У нас няма ніводнай галіны калгаснага будаўніцтва, у якой жанчыны не прымалі-б актыўнага ўдзелу.

Зараз старшынямі калгасаў працуюць 109 жанчын, намеснікамі старшын 28, брыгадзірамі 627, загадчыкамі ферм 864 і бухгалтэрамі 1426.

Наш Савецкі ўрад праяўляе вялікі клопат аб тэхнічным аснашчэнні сельскай гаспадаркі. Трактарны парк МТС у параўнанні з даваенным павялічыўся ўдвая, больш чым у 3,5 раза ўзрос лік камбайнаў, многа павялічылася колькасць ільноцерабілак, ільнокамбайнаў, складаных малатарань, трактарных сеялак.

І тут для калгасніц — шырокае поле дзейнасці. Многія з іх у дасканаласці авалодалі складанай перадавой тэхнікай.

Трактарысткі Слонімскай МТС Баранавіцкай вобласці Мар'я Прадко і Ганна Казах на трактары ХТЗ-15 выканалі план на 125 процантаў.

У Рогаўскай МТС Гомельскай вобласці комсамолкі Любоў Шаўцова і Мар'я Кажэўнікава, абслугоўваючы свой калгас «Улада Соведаў», на трактары ДТ-54 выканалі 2288 гектараў пры плане 960 і сёканомілі 1 033 кілаграмы гаручага.

Камбайнер Вольга Данчанка з Мінскай МТС выканала план камбайнавай уборкі на 161 процант.

У мінулым годзе 1163 жанчыны працавалі трактарысткамі. Тамара Палачаніна з Дунілавіцкай МТС выканала на сваім трактары гадавое заданне на 230 процантаў, Мар'я Тamarчук з Целяханскай МТС — на 200 процантаў.

Трэба смялей вылучаць калгасніц на кіруючую работу ў калгасах і МТС, на работу ў якасці механізатараў, трактарыстак, камбайнерак і ільноцерабільшчыц.

Натхняемыя рашэннямі XIX з'езда нашай партыі і геніяльным творам таварыша Сталіна «Эканамічныя праблемы сацыялізма ў СССР», працаўнікі сельскай гаспадаркі заваююць высокія ўраджай ў гэтым годзе.

Усе сілы на падрыхтоўку і ўзорнае правядзенне веснавой сяўбы!

Калгас імя Сталіна Ленінскага раёна — адна з перадавых насеннаводчых гаспадарак Пінскай вобласці.

На здымку: калгасніца Праскоўя Шчур (справа) здае насенне на аналіз у лабараторыю раённай інспекцыі па якасці насення. Злева — старшы лабарант Вольга Літвінава.

Фото А. Дзіглава (Фотахроніка БелТА).

Добрая школа

Дм. КАВАЛЕЎ

3 ВЕЛІЗАРНЫХ вокан святло падае проста на ленту, па сетцы якой, шапочучы і падскакваючы, бяжыць сіні патак карабоў. Удоўж ленты стаяць клеючыя машыны. Павольна круцяцца вузкія рулоны. На паперу кладзецца тонкі пласт клею. Побач стаіць слупок драўляных пласцінак, якія тут называюць лучынай. Пласцінкі адна за другой трапляюць у спецыяльнае прыстасаванне, якое, імгненна адбіваючы такты, па загадзя зробленых надрэзах, загінае пласцінку ў карабок і абклеівае яго паперай. Гатовыя вырабы, як абаранкі на нітку, нанізваюцца на дрот.

Нітка няспынна рухаецца, скідаючы карабок за карабком на транспарцёрную ленту.

Для сумежных машын стаяць дзве дзяўчыны і выконваюць аднолькавую работу: бяруць з рамак стопкі лучыны, хутка выхопліваюць непрыгодныя, адкідваюць іх у скрыню браку і закладваюць стопкі ў машыну. Часамі дзяўчаты заглядаюць у лейкі з клеём, паводзяць пальцам па паперы — ці роўна лажыцца на яе клей, альбо наляту ловяць карабок і аглядаюць — ці роўныя ў яго краі, ці няма браку.

Суседкі працуюць у аднолькавым тэмпе, але адна з іх,

старейшая, вучыцца ў напарніцы — Галі Масюк. Галя — яшчэ зусім маладая. На фабрыку прышла са школьнай парты, амаль адначасова з уступленнем у комсамол. Галі панцавала. Яна трапіла да адной з лепшых клейшчыц — Варвары Кузняцовай, якая вывучыла многіх работніц.

У школе Галя была такая рухавая, смяшлівая, з усімі знаёмілася адразу. А тут, як увайшла ў цэх, адразу не то разгубілася, не то спалохалася, хутчэй і тое і другое разам. Аднак на яе глядзелі такія спакойныя, такія ласкавыя вочы цёці Вары, што на душы Галі зрабілася добра, спакойна. Варвара Васільеўна нечым напамінала маці. Апанута па-хатняму, проста. На ёй чысты паркалёвы хвартух, свежая кісёйная хустка. На ілбе і вакол уважлівых, пільных вачэй — неглыбокія зморшчынкі.

— А ты, Галя, не спяшайся, бо машына не любіць спешкі. Глянй на Тоню Бяздольную: і не спяшае, а паспявае. Ды не толькі машыне поўную нагрузку дае, а яшчэ і напарніцу вучыць. А хіба даўно была яна ў мяне вучаніцай?..

... І вось цяпер Галя — былая вучаніца Варвары Васільеўны — ужо сама перадае сваё ўменне, свой вопыт Олі Ашуркінай, такой-жа белакурай дзяўчыне.

Галя правярае, як вучаніца сартуе лучыну — ці не выкіне разам з дрэннай і прыдатную. Яна можа дакладна вызначыць, нават заплюшчыўшы вочы, ці спраўна працуе каробкаклеючая машына. Вось парушыўся рытм механізма: такт стаў перарывістым, гук — патрэскавым. Галя азірнулася і ўбачыла, як на ленту замест каробкоў ляцяць абломкі лучыны. Оля кінулася выбіраць іх. Галя ўспыхнула, але, успомніўшы, што ў даным выпадку рабіла цёця Вара, строга, але спакойна сказала:

— Не хвалюйся. Навярстаць паспееш, калі не будзеш гарачыцца.

Оля пачала было перабіраць стопку лучыны, але яе рукі прыкметна дрыжалі.

«Напэўна, выгляд у мяне быў злосны, што яна расхвлявалася», — падумала Галя і ўжо зусім па-свойску пачала ёй дапамагаць. Машыну зноў пусцілі, але лучына ўсёроўна крышылася. Оля правярыла клеявы слой, валікі, падавальца — усё як трэба. Пусціла зноў машыну — тое-ж самае. Галя не ўмешвалася: няхай сама знойдзе прычыну няспраўнасці.

— Я збегаю за інжынерам, — замітусілася Оля.

— А ты ўяві сабе, што інжынера няма — тады як?.. Давай лепш разам паглядзім, — і Галя нахілілася над механізмам. — Вазьмі ключ, пакруці вось гэтую гайку... Та-а-ак... Яшчэ абарот. Та-ак. Ну, цяпер пускай...

Машына пайшла спраўна. Оля, здаволеная, стала на месца.

Старшы майстар, якая назірала за гэтай сцэнкай, кіўнула ў знак адабрэння галавой:

— Правільна, дзяўчаткі. Адразу відаць школа Варвары Васільеўны.

* * *

Варвару Васільеўну не прышлося доўга шукаць, хоць і жыве яна на ўскраіне Навабеліцы, на ціхай, непраезджай вуліцы. Новы домік, такі-ж ветлівы і акуратны, як і сама гаспадыня, глянуў на нас светлымі вокнамі.

Варвара Васільеўна сядзела за сталом у акуларах і чытала кнігу. Побач, на лаўцы, ляжала роўная стопка газет.

— Не магу без чытання ў вольны час, хоць вочы і пачынаюць здаваць, — сустрэла нас такой заўвагай гаспадыня.

Варвара Васільеўна зняла акулары, і яе малажавы твар стаў яшчэ ласкавей. На нашу просьбу расказаць аб сабе яна раздумліва памаўчала, не то нешта прыпамінаючы, не то аб нечым марачы...

— Хоць мне і даўно на шосты дзесятак пераваліла, а ўсё яшчэ граматы атрымліваю, і на Дошцы гонару не апошняе месца займаю. І моладзь на мяне не ў крыўдзе. Совецкая ўлада навучыла сардэчнаму абыходжанню з людзьмі. З ім лёгка было мне і працаваць, і моладзь вучыць, і самай у яе павучыцца. Цяпер-жа ў нас дзяўчаткі не тыя, што былі ў маю маладосць. Многія па сем-восем класаў пачкалі, а то і ўсе дзесяць. Вось і мая старейшая інстытут скончыла.

Варвара Васільеўна схавала акулары ў футлярчык і далей ужо сама, без наводзячых пытанняў, працягвала:

— Адным словам, фабрыка для мяне, што сям'я родная. Муж кінуў мяне, сям'і адчураўся даўно, думаў — адзінокай застануся. Ды памыліўся. На фабрыцы ніколі не адчувала сябе адзінокай. Усе работніцы мяне судзішалі: «Няма аб чым гараваць, Васільеўна! З тваім аўтарытэтам ты сабе такога арла яшчэ знойдзеш, што ранейшы не будзе варты яму і ў падмёткі». Арла я, вядома, не стала шукаць, а дзецім сваім адукацыю дала як і ўсе людзі.

— А многа вы навучылі работніц, Варвара Васільеўна?

— Ды ў кожным цэху працуюць мае вучаніцы, і ў кожнай змене чалавек па дванаццаць. Вось калі пасля вайны палічыць, — Варвара Васільеўна пачала перабіраць пальцы, — то Кавалёву Полю — раз, двух жонак ваенных — два, шэсць дзяўчынак з фабзавуча — тры, Грамыка Веру, Гендрыкаву Марыну, Нікіценка Лізу — чатыры. Словам, станеш лічыць — і пальцаў няхопіць... Я-ж першай, як толькі нашы часці вызвалілі Навабеліцу, прышла на работу запісвацца. Наш дом фашысты спалілі, дык фабрыка дала мне пакойчык, каб я не жыла ў зямлянцы, а потым і гэты домік дапамагла пабудаваць. Без фабрыкі не ведаю, што і рабіла-б. Але затое ўжо і я сіл не панікавала для яе. З сяброўкамі ўзялася цэх ачышчаць ад рознай погані. Фашысты трымалі тут награвленую жыўнасць. Уяўляеце, што там тварылася. Спачатку ўстанавілі станок для рэзання лучыны. Рэзалі пласцінкі, макалі ў серу, а я пакавала па дзесятках. Як прыслалі машыны, тут ужо і дзяўчаткі з фабзавуча дапамаглі. Пусцілі машыны — і яны пад наглядом маім пачалі працаваць. Навучыла іх машыну любіць. Яна-ж чалавека, як конь ездака, адчувае. Спрактыкаванага конніка і конь слухае, стараецца з усіх сіл. А ледзь толькі слабінку адчуў — пляецца павольна ды траву на абочынах дарогі наровіць скубнуць.

Варвара Васільеўна крыху памаўчала і дадала ў заключэнне:

— Цяпер мае вучаніцы — амаль усе стаханаўкі. Я па сто пятнаццаць, па сто дваццаць тысяч каробкоў за змену даю, гэта 120 — 130 проц. нормы. А яны і таго больш. І тэхніку бяспекі блюзем па-сапраўднаму. За ўсе гады маёй работы ні ў мяне, ні ў вучняў маіх не было выпадку, каб хто руку пашкодзіў ці паломку якую дапусціў.

Я слухаў Варвару Васільеўну і думаў: «Так, сапраўды добрую школу можна прайсці ў такой скромнай, ветлівай і спрактыкаванай работніцы».

«І. В. Сталін у Туруханскай ссылцы». Экспанат выстаўкі — мастацкая вышыўка.
Работа М. Кляцко (г. Магілёў, студэнтка).

Фото В. Лунейкі і А. Дзітлава (Фотахроніка БелТА).

КРЫНІЦА НАРОДНЫХ ТАЛЕНТАЎ

ТУТ усё — ад першай да апошняй рэчы — зроблена рукамі не прафесіяналаў мастакоў, а рабочых, калгасніц, хатніх гаспадынь, дзяцей. Але гэтаму цяжка паверыць. Якое багацце фарбаў, колькі майстэрства, выдумкі, сапраўды народнага натхнення!

Рэспубліканская выстаўка народнай творчасці прысвечана дэкадзе беларускай літаратуры і мастацтва ў Маскве. На ёй прадстаўлена да тысячы работ з велізарнай тэматыкай. У экспанатах ярка праяўляецца любоў народа да слаўнага гістарычнага мінулага сваёй Радзімы, адлюстравана эпапея Вялікай Айчыннай вайны, глыбока праўдзіва паказана мірная стваральная праца савецкага народа, яго беззаветная любоў да сваіх правадыроў В. І. Леніна і І. В. Сталіна.

«Толькі рукі выдатных умельцаў, якія адчуваюць вялікае шчасце і радасць жыцця, могуць стварыць такое», — піша адзін з наведвальнікаў выстаўкі. І з ім згаджаецца кожны, хто тут пабываў.

Светлай радасцю іскрыцца цудоўны габелен «Сталін — наш сцяг». У ім з вялікім майстэрствам перадаана шчаслівае жыццё беларускага народа, яго шчырая адданасць свайму любімаму бацьку і настаўніку — Сталіну.

Цяжка адарвацца ад гэтага ўзору сапраўднага мастацтва і хочацца ад усёй душы падзякаваць умелых майстроў ткацтва, гродзенскіх калгасніц О. К. Сягоднік, Л. В. Хвайніцкую, М. М. Лятко, Т. І. Выкпіш, Е. М. Зялёнку, С. В. Лелюкевіч, О. К. Мазалеўскую, В. І. Каберду, А. Д. Карнейка, М. С. Кляву, С. С. Вечарыную, метадыста О. П. Носаву, і мастакоў В. П. Сухаверхава, І. А. Давідовіча, Д. М. Параню і Ф. А. Шунейка за іх цудоўную творчую работу.

На выстаўцы шырока прадстаўлена мастацкая вышыўка. Работы гэтага жанру радуюць вока, сведчаць аб велізарным патрыятызме савецкіх людзей. З асаблівай любоўю вышыты карціны, звязаныя з жыццём і дзейнасцю В. І. Леніна і І. В. Сталіна, з вялікай цеплынёй выкананы партрэты легендарных герояў.

Як жывая, глядзіць на нас з палатна Зоя Касмадзем'янская. Далікатны тон яе твару і валасоў, выраз вачэй перадаваны так тонка, што выклікаюць у пажылой наведвальніцы недаўменнае пытанне: «Няўжо гэта і сапраўды вышыўка?» І шкада, што ў гэтую хвіліну няма ў зале хатняй гаспадыні з Гомеля З. А. Серады. Яна расказала б гэтай пажылой жанчыне, як не толькі рукі, але і душу сваю ўклала ў стварэнне партрэта народнай любіміцы.

Тое-ж самае маглі б расказаць тысячам наведвальнікаў выстаўкі вышывальшчыцы Н. А. Мацюшчанка, пад чым кіраўніцтвам памайстэрску вышыты партрэт В. І. Леніна; хатняя гаспадыня Н. М. Грынько з Брэста, якая экспаніравала вышытыя мастацкай гладдзю карціны «Хадакі ў Леніна», «І. В. Сталін з маці»; студэнтка з Магілёва М. А. Кляцко, якая вышыла карціну «Сталін у Туруханскай ссылцы»; хатняя гаспадыня з Мінска Л. К. Баравова, якая вышыла карціну «Перад навальніцай» па матывах мастака К. Макоўскага, здолеўшы як сапраўдны мастак перадаць і хмар-

Сонца-шлях

Г. ЖДАНОВІЧ

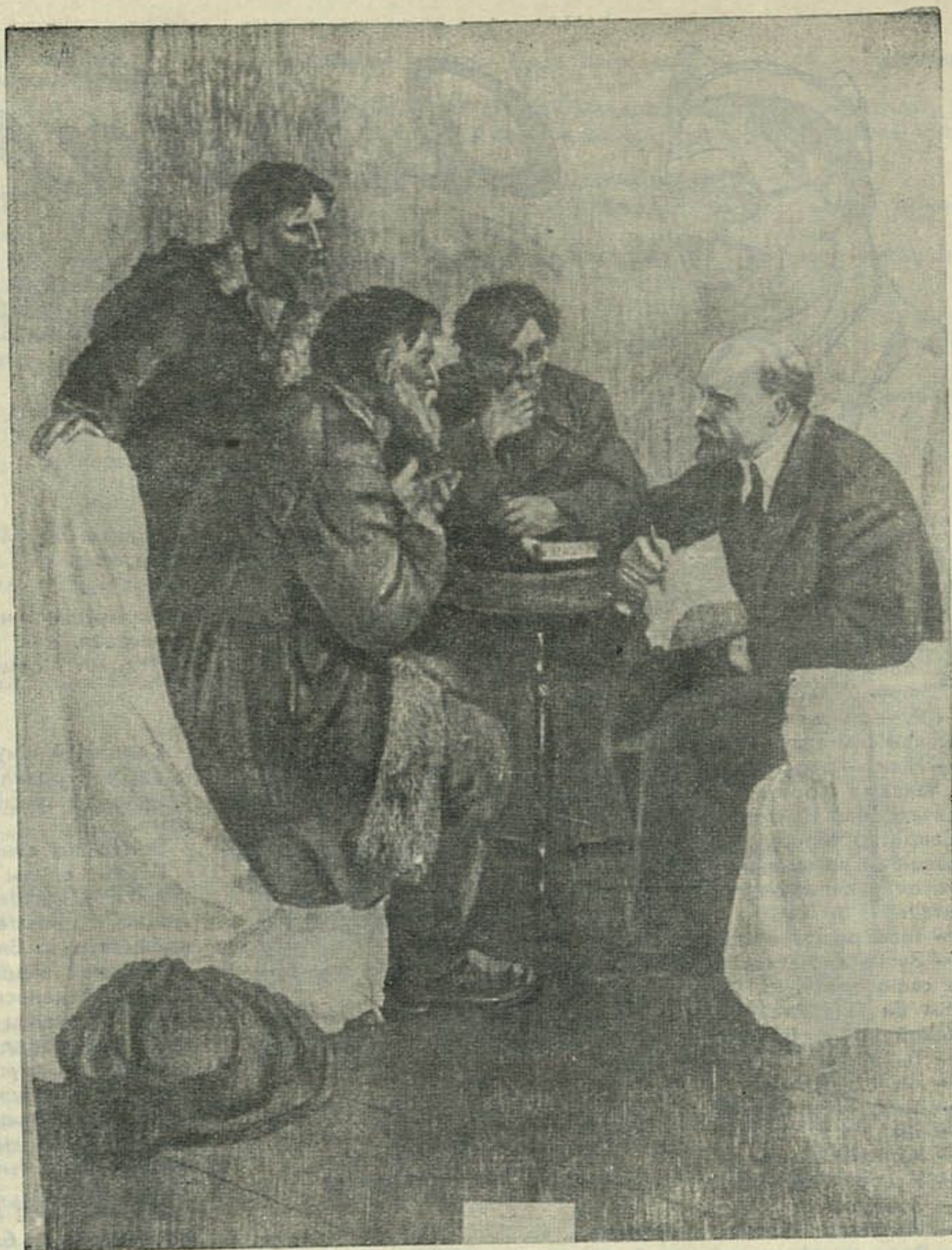
Лёг за вёскаю шлях
У вясёлках-агнях.
Малодосцю няхай назавецца!
Вецер песню складае ў тугіх правадах,
Каб парадаваць нашыя сэрцы.

Гэты шлях не такі як ад волжскіх плацін:
Гэты шлях — невялічкі адрэзак,
А ўліваецца ён
У суцэльны, ў адзін —
Шлях магутных і сонечных гэсаў.

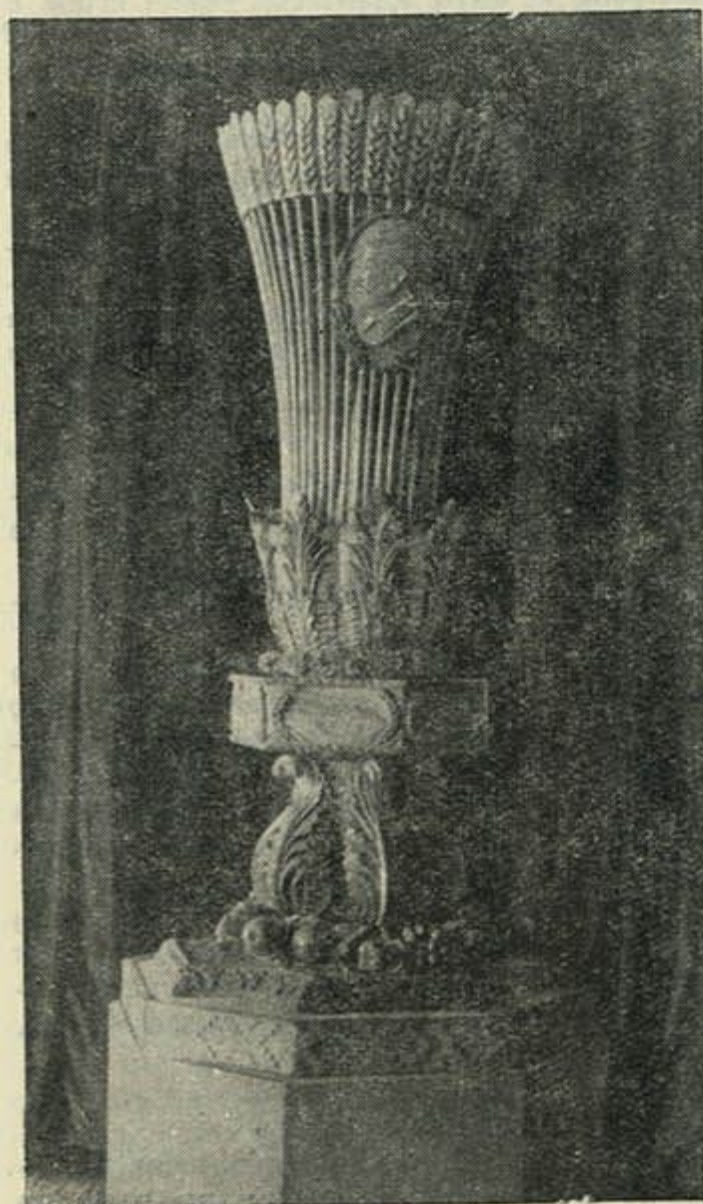
Светлай марай нядаўна ён быў у жыцці
Праўдай-явай ляжыць перад намі.
Малодосці шчаслівай —
О, колькі пуцін! —
Азарыць ён сваімі агнямі.

нае неба, і цёмны ручай, і жах на
тварах дзяцей. Сапраўднае захап-
ленне выклікаюць і многія іншыя
работы вышывальшчыц.

Вялікае месца на выстаўцы ад-
ведзена тэме шчаслівага дзяцін-
ства. Асабліва выдзяляецца не-
вялікая скульптурная работа
калгаснага рахункавода П. П.
Герасіменкі з вёскі Даўгінава Ма-
ладзечанскага раёна. У скульпту-

«Хадакі ў Леніна». Экспанат выстаўкі — мастацкая вышыўка.
Работа Н. Гранько (г. Брэст, хатняя гаспадыня).

«Ваза багацця» (разьба па дрэву).

Экспанат выстаўкі — калектыўная ра-
бота групы выхаванцаў Чаускага дзіця-
чага дома (Магілёўская вобласць)

ры яго хлопчыка ярка адлюстра-
вана шчаслівае жыццё савецкіх
дзяцей, так гарача любімых на-
шым народам.

Але дзеці прадстаўлены на
выстаўцы не толькі творчасцю да-
рослых. Яны самі ўнеслі ў яе каш-
тоўны ўклад. Тут ёсць добрая ра-
бота Мінскага палаца піонераў і
іншых дзіцячых калектываў. Хо-
чацца адзначыць разьбу па дрэву
выхаванцаў Чаускага дзіцячага до-
ма. У сваю «Вазу багацця», якая
экспаніруецца на выстаўцы, яны
ўклалі шмат творчага вымыслу,
клапатлівай працы.

— Малайцы дзеці! — гаво-
раць наведвальнікі рэспублікан-
скай выстаўкі.

Мы спадзяемся, што такое-ж
«дзякуй» скажучь вам і масквічы,
якім давядзецца ў дні дэкады ба-
чыць гэтую работу.

«Кожны твор, прадстаўлены на
выстаўку — цэлая паэма», — піша
паэт Пятро Прыходзька.

І гэта сапраўды так. Але ўсё-ж
нельга не кінуць папроку Рэспу-
бліканскаму дому народнай твор-
часці за тое, што не паклапа-
ціліся прадставіць на выстаўку
лепшыя работы з усіх абласцей
рэспублікі. Чаму ткацтва экспані-
руецца найбольш з Гродзенскай і
Маладзечанскай абласцей? Хіба
такіх-жа добрых работ нідзе
больш няма? Мы ўпэўнены, што
пры належнай арганізацыі маглі
быць шырока прадстаўлены так-
сама і іншыя вобласці нашай рэс-
публікі.

Пажадаем-жа арганізатарам вы-
стаўкі ўлічыць гэта ў далейшым.

М. УЛАДЗІМІРАВА

Асобоае Задаанне

Б. ФАРБЕР

[Апавяданне]

Малюнкi В. Ціхановіча

1.

ДЗВЕРЫ прыадчыніліся, вышла дзяўчына і, шукаючы некага вачыма ў групе чакаўшай моладзі, дзелавіта спытала:

— Хто тут з універсітэта імя Кім Ір Сена?

— Я, — адказала Сель Най і, зрабіўшы крок насустрач, нецярпліва спытала: — Ну, як?

— Ніяк, — расчаравана адказала дзяўчына. — Гаворыць, тут таксама фронт... Ідзі. — Але, заўважыўшы няўпэўненасць у вачах Сель Най, рашуча дадала: — Смялей!

Сакратар гаркома Саюза моладзі Кім Ен Гі прывітаўся і, указваючы вачыма на табурэт, моўчкі запрасіў сесці. Ён пакапаўся ў паперах і, знайшоўшы патрэбны лісток, стомлена спытаў:

— Тваё рашэнне ісці на фронт...

— Зусім канчатковае! — цвёрда заявіла Сель Най, пазнаўшы сваю заяву.

Кім Ен Гі адклаў паперы і сур'ёзна, нібы ўпершыню, паглядзеў на дзяўчыну.

— Ты на якім курсе вучылася?

— На чацвертым.

— Медыцынскі?

— Так.

— Калі перайшла да нас?

— У сорак восьмым.

— З Сеула?

— Не магла больш вытрымаць...

— Вось ты пішаш, — сказаў сакратар, зазіраючы ў паперу, — што ведаеш англійскую мову. Адкуль?

— Я два гады працавала ў амерыканскім рэстаране, — адказала Сель Най. — Афіцыянткай... — І ледзь чутна дадала: — Так нацяргалася... Але вы не сумнявайцеся: я добра размаўляю. Я буду вельмі карысная!

— Так, — задумліва прамовіў сакратар, потым спытаў дэбрадушна і мякка: — А чаму ты кінула вучобу, Сель Най? Універсітэт-жа працуе. — І дапытліва паглядзеў сваімі ледзь прыжмуранымі вачыма на дзяўчыну. Яна апусціла вочы і ўсхвалявана адказала:

— Не магла... Бацька загінуў, калі яны бамбілі завод. Маці тады моцна захварэла. А я адна...

— Зразумела, — сакратар імгненне падумаў. — Ну, а Чан Лі піша? — Кім Ен Гі хітра ўсміхнуўся.

— Чан Лі? — Сель Най здзіўлена ўзняла вочы. Лёгкі цень слізнуў па яе твары. — Піша, — збянтэжана адказала яна.

«І пра Чан Лі ведае. Адкуль?»

Уважліва, краем вока, сакратар паглядзеў на стройную, хрупкую фігуру дзяўчыны, на яе далікатна-матавы твар і падумаў: «А ці падыйдзе? Ранішняя кветка...»

Сель Най яшчэ больш збянтэжылася, зноў апусціла вочы і без патрэбы паправіла на каленях сукенку.

Кім Ен Гі ўсміхнуўся: «Ранішняя кветка! Празрыстая, як горная крыніца». Потым твар яго стаў сур'ёзным:

— Задавальняе тваю просьбу. Падзеш на курсы. А потым — на фронт.

Сель Най з удзячнасцю паглядзела на сакратара. Ён падняўся.

— Сёння вечарам рыбацкая шхуна адвезе цябе ў Пхеньян. Ну, Сель Най, — Кім Ен Гі працягнуў дзяўчыне руку. — Запомні: будзе цяжка. Магчыма, няцярпна цяжка. Але мы табе верым — і праводзячы да дзвярэй, душэўна дадаў: — А на конт Чан Лі... Галоўнае — верыць і быць вернай!

2

Вярнуўшыся на сваё месца і ўспомніўшы, як Сель Най збянтэжылася, калі ён спытаў аб Чан Лі, сакратар сумна ўсміхнуўся. «А пісем-жа даўно няма... Гордая!»

Сель Най кінула на куфар сукенку, падышла да шклянкіх дзвярэй і рэзка засунула іх. Прыкрыўшы рукою твар устасанула занавеску, здзьмула з падаконніка пыл і зірнула ў акно.

Вецер не сунімаўся.

Шэрыя слупы пылу, узнімаючыся над плоскімі дахамі, кружыліся ў неспіханым віхры, круціліся ў дзікіх скоках і пад моцнымі парывамі знікалі ў далечы бязлюднай вуліцы. Бяскрайняя шыр блакітнага неба растала, нібы па ёй прайшлася велізарная кісць, неахайна разліўшы мутна-шэрыя плямы. Сонца здавалася брудна-жоўтым, вецер ламаў яго промні і кідаў па вуліцы разам з пясчаным пылам, рысавай саломай, кавалкамі абадранных афіш.

Сель Най апусціла занавеску, прысела на цёплую падлогу і яшчэ раз акінула позіркам свой утульны пакой.

Сюды прыходзіў Чан Лі...

Вочы Сель Най сталі задуменна-сумныя. «Няўжо загінуў? Не, не можа быць. Не можа! Я гэтага не хачу!.. Чуеш, родны мой?»

З фатаграфіі ёй усміхаецца малады, энергічны твар, у вачах — іскаркі, блішчаць белыя зубы. На вялікі лоб спадае непакорлівая пасма валос...

Сель Най успомніла, як яна жартаўліва запускала свае пальцы ў яго віхор, адкідала яму галаву назад і шчаслівымі вачыма зазірала ў яго радасны твар. Тады Чан Лі абнімаў яе за плечы, моцна прыціскаў да сябе і доўга цалаваў у гарачыя вусны...

А цяпер?

Сель Най цяжка ўздыхнула.

Лёгкім рухам падняўшыся з падлогі, яна падышла да руказака, вытрасла яго, адкінула ў бок усе сукенкі і хутка склала толькі неабходнае.

Яшчэ раз глянуўшы на фатаграфію, Сель Най акуратна загарнула яе ў паперу і схавала на грудзях...

Сель Най ішла па горадзе з горда ўзнятай галавой. Яна была шчаслівая. Шчаслівая таму, што ідзе абараняць радзіму, знясіленую, стапаную чужымі салдацкімі ботамі. І ёй здавалася, што няма ў свеце вышэйшага шчасця, што ўсе зайздросцяць ёй, глядзяць на яе, усміхаюцца ёй... Нават сонца, якое павольна кацілася к захаду, пасылае ёй свае апошнія, развітальныя праменні.

А вось і стары парк, які цудам уцалеў ад бамбёжкі. Густы і калючы кустарнік, прамыя, бы тунелі, цяністыя алеі. Тут яна ўпершыню сарамліва апусціла ўздрыганушыя векі, сустрэўшы чарнавокага Чан Лі. Тут яны падоўгу хадзілі з Чан Лі, ведучы ціхіа бясконцыя гутаркі.

Вось і прыстань.

Сяброўкі ёй нешта гавораць, але яна не чуе.

Сель Най задуменна глядзіць на неабсяжную шыр велічнай, гордай Таданган, на белыя барашкі, што коцяцца па сталёвай вадзе. Ветрык лашчыць разрумянены твар.

Вось якар ледзь стукнуў аб борт. Шхуна павольна адыходзіць ад прычалу. Падняўшы квадратныя парусы, яна мякка слізгаець па шырокай рацэ, беручы курс на поўдзень.

Бывай, родны гарадок!..

З-за сопак выплыла сонца. Нырнуўшы ў ваду, яно павольна, дрыготка патанула, пакінуўшы на цямнеючым небе тонкую, як павуцінка, бледна-ружовую палоску.

3

Палкоўнік Сціл быў яўна ў добрым настроі. Справы ішлі цудоўна: брыгада пакуль знаходзілася — і дзякуй богу! — у рэзерве, днямі ўдалося адправіць салідную партыю карэйскага рысу, а ўчора ён атрымаў загад аб павышэнні ў званні. Для пачатку нядрэнна. Зусім нядрэнна, чорт вазьмі!.. Палкоўнік Сціл рашыў сам дапытаць гэтую ўпартую карэянку. На вошта кулакі? Гэта добра для неграў. А з жанчынамі трэба гаварыць ветліва, сардэчна.

— Дык так, міс... На жаль, не ведаю вашага д'ябальскага — каб было яно тройчы праклята! — цудоўнага імя! — Ён павярнуўся да лейтэнанта-перакладчыка. — Гэтага не перакладайце.

— Слухаю, сэр.

— Што вы намерваліся рабіць у нашай вёсцы? — знарок ветліва працягваў палкоўнік, страсаючы попел з папяросы ў папальнічку і спадылба паглядаючы на збітую, абадраную дзяўчыну.

Сель Най маўчала.

Пад вачыма чарнелі сінякі, шчака была рассечана, ногі нылі, у галаве стаяў глухі звон, а перад вачыма плылі вясёлкавыя кругі.

Гэта быў другі дзень допыту.

— Вы рашылі маўчаць? Ну, што-ж, прымушаць не будзем. Толькі гэта сумна, мілая, вельмі сумна! — Палкоўнік адкінуўся ў крэсла і зноў закурыў. Злавіўшы касы позірк дзяўчыны, дадаў: — Дарэмна вы на мяне так па-зверску зірнулі. Я прыяцель Карэі і жадаю шчасця яе народу...

Палкоўнік выпусціў некалькі кольцаў сьвога дыму, любуючыся іх плаўным кружэннем, мякка прыжмурываючы вочы і салодка прамовіў:

— У адной карэйскай легендзе расказваецца, як раз'ядналі закаханых. Ваша Карэя падобна да іх...

Сель Най з сумам успомніла старадаўнюю легенду аб тым, як злы цар разлучыў сваю дачку з улюбёным, перанёсшы свой палац на другі бераг. І толькі адзін дзень у годзе добры ангел зводзіў закаханых. Яны ірваліся адзін да аднаго, але... не маглі нават паціснуць рукі: іх раздзяляла Малочная рака. Вось так і з Карэяй... Поўнач і Поўдзень... Вось так і з Чан Лі... Дзе ён? Ці жывы?..

Сель Най уздрыгнула. Заўважыўшы гэта, палкоўнік ажывіўся:

— Вам знаёма легенда аб Малочнай рацэ? Цудоўная штука, чорт пабярэ! Народная мудрасць! Я вялікі аматар легенд.

— І на гэтым вы будзеце свой бізнес? — іранічна спытала Сель Най.

— О, вы вострая на язык! — яхідна заўважыў палкоўнік. — Але дрэнна, мілая, разбіраецеся ў палітыцы. Мы хочам адзінай Карэі, а вы ваюеце... Супроць каго? Над нашымі арміямі — сцяг ААН. Мы вас раздушым, як... — не дагаварыўшы, ён шчоўкнуў ногцём і рашуча сціснуў кулак. — На бруху, а дапаўзем!..

— За спінамі жанчын і дзяцей?

— Любымі сродкамі, але мы вас аб'яднаем. Цуда здзейсніцца!

— Яно ўжо здзейснілася: востраў Качжэдо, чумныя блохі, востраў Панган... Але «цуда працягваецца толькі дзевяць дзён». Скончыцца і гэта цуда! — ускрыкнула гнеўна Сель Най і, павярнуўшыся да палкоўніка, спакойна дадала: — Спадзяюся, палкоўнік знаёмы з гэтай прыказкай? Яна амерыканская.

— Ці не вельмі шмат пытанняў, міс? — Палкоўнік пачаў нервавацца. — Вы гэтак-жа размаўляеце і з рускімі афіцэрамі? Сель Най рэзка кінула:

— Савецкія войскі пакінулі Карэю яшчэ ў сорок восьмым годзе, а вы... Хто вас прасіў сюды?

— А вы зусім нядрэнна разбіраецеся ў палітыцы!.. — едка заўважыў палкоўнік, стараючыся суняць гнеў. — У вас вышэйшая адукацыя? Доктарская ступень? Можна, вы бакалаўр прыгожых мастацтваў!..

— Я — карэянка!

Палкоўнік Сціл не вытрымаў і, даўшы волю накіпеўшаму гневу, раззлавана крыкнуў:

— Хто паслаў? З якім заданнем? Адказвай, жоўтая малпа!

Сель Най, адварнуўшыся да акна, спакойна і абыякава, нібы ў пакоі нікога не было, з горыччу думала аб тым, што заданне не будзе выканана. Напэўна, расстраляюць... А як

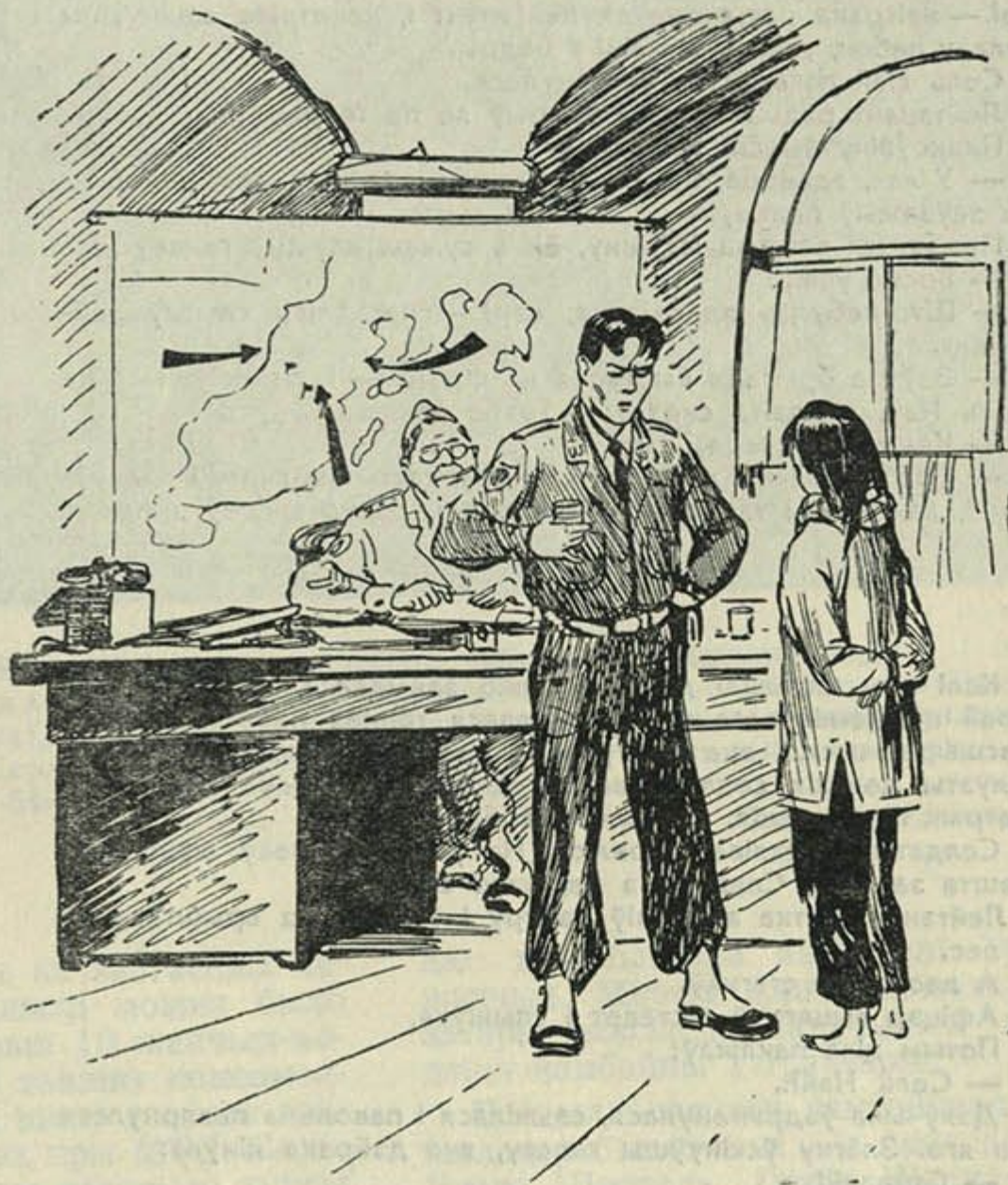
спадзяваўся маёр!.. Праз пяць дзён... А сёння, здаецца, трэці...

Яна не чула, як зайшоў малады, падцягнуты лейтэнант. Ён жвава прыклаў два пальцы да казырка і, усміхнуўшыся, весела прамовіў:

— Віншую, сэр, з павышэннем.

— Хэло, — вітаў яго палкоўнік. — Ты мне прывёз новую легенду?

— Я ўдала, без адзінага выстралу, прывёз боепрыпасы, сэр.

— Табе надзіва шанцуе! — ускрыкнуў палкоўнік. — У іх-жа нядрэнна працуе разведка. Палюбуйся: вось гэтая фея дабралася да самага штаба.

Лейтэнант зірнуў на дзяўчыну і, зняўшы шапку, выцер раптам успацелы лоб.

Палкоўнік Сціл зарагатаў.

— Мой дружа. Памянаемца ролямі. Пагутары з ёю ты, бо мне яна надакучыла. Упартая, як ішак.

Адаслаўшы перакладчыка, ён уткнуўся ў паперы.

Які знаёмы голас!.. Але Сель Най не можа прыпомніць. Дзе яна чула такі голас?..

Сель Най абярнулася.

Шырока расставіўшы ногі і злёгка хістаючыся на насках бліскучых чаравікаў, заклаўшы рукі за спіну, перад ёю стаяў малады карэец у форме амерыканскага лейтэнанта. Чорныя вочы глядзяць ва ўпор. На вялікі лоб спадае непакорная пасма. Іх позіркі сустрэліся.

«Чан Лі!..» — апякла свядомасць жудасная думка.

Якія спалоханыя вочы ў лейтэнанта! Ён машынальна правёў рукой па валасах: дэлонь была мокрая. І як душыць пракляты гальштук!..

Нізка нагнуўшы галаву, ён хрыпла спытаў:

— З якога партызанскага атрада?

А голас далёкі, чужы... «Прадаўся, змяя!..» Ой, як балюча кальнула ў сэрца!..

Але вочы — зноў сухія, зубы — моцна сціснуты. Яна ўпартая замаўчала.

А лейтэнант разгневана крычаў:

— З якога атрада? Ну? Не хочаш адказваць?

Лейтэнант падышоў да стала, наліў у шклянку вады і вярнуўся да дзяўчыны. Узяўшы левай рукой за падбародак, ён рэзка прыпадняў ёй галаву.

І зноў сустрэліся, зусім блізка, іх вочы.

— Зараз адкрыем твой цудоўны роцік, — працадзіў праз зубы лейтэнант і сунуў край шклянкі ў моцна сцятые зубы дзяўчыны.

Вада распляскалася, з рассечаных губ пацёк чырвоны струменьчык.

Сель Най не зварухнулася.

— О, ты пагарджаеш далікатнасцю амерыканскага афіцэра? — наіграна расшаркаўся лейтэнант і, какетліва закінуўшы галаву набок, упёрся рукамі ў бёдры.

Сель Най пагардліва ўсміхнулася.

Лейтэнант размахнуўся і ўдарыў яе па твары.

Палкоўніку ўнеслі тэлеграму.

— У вас, здаецца, пачалася палюбоўная размова? — іранічна заўважыў палкоўнік.

Прабегшы вачыма істужку, ён з сумам апусціў галаву.

— Вось і ўсё...

— Што-небудзь здарылася, сэр? — спагядліва спытаў лейтэнант.

— Заўтра брыгада выступае на фронт. — І, пакасіўшыся на Сель Най, сярдзіта сказаў: — Трэба канчаць!

— Каму загадаеце, сэр?

— Зрабіце ласку, мой дружа, — саркастычна сказаў палкоўнік і, захапіўшы тэлеграфную істужку, рэзка вышаў з пакоя.

4

Калі яны падышлі да лесу, ужо займалася зара. У самы край цёмна-ліловага неба ўразалася тонкая палоска святла. Расшыраючыся, яна паступова расплывалася, асвятліўшы сілуэты далёкіх сопак. Лес загадкава і таямніча гуў. Лёгкі ветрык гнаў рэдкія, злавесныя воблакі.

Салдаты палахліва азірліся. На ўскрайку лесу афіцэр ім нешта загадаў. Салдаты з радасцю спыніліся.

Лейтэнант хутка адшпіліў кабуру і ўвайшоў з арыштаванай у лес.

А лес глуха стагнаў.

Афіцэр выцягнуў пісталет і спыніўся.

Потым ціха паклікаў:

— Сель Най!..

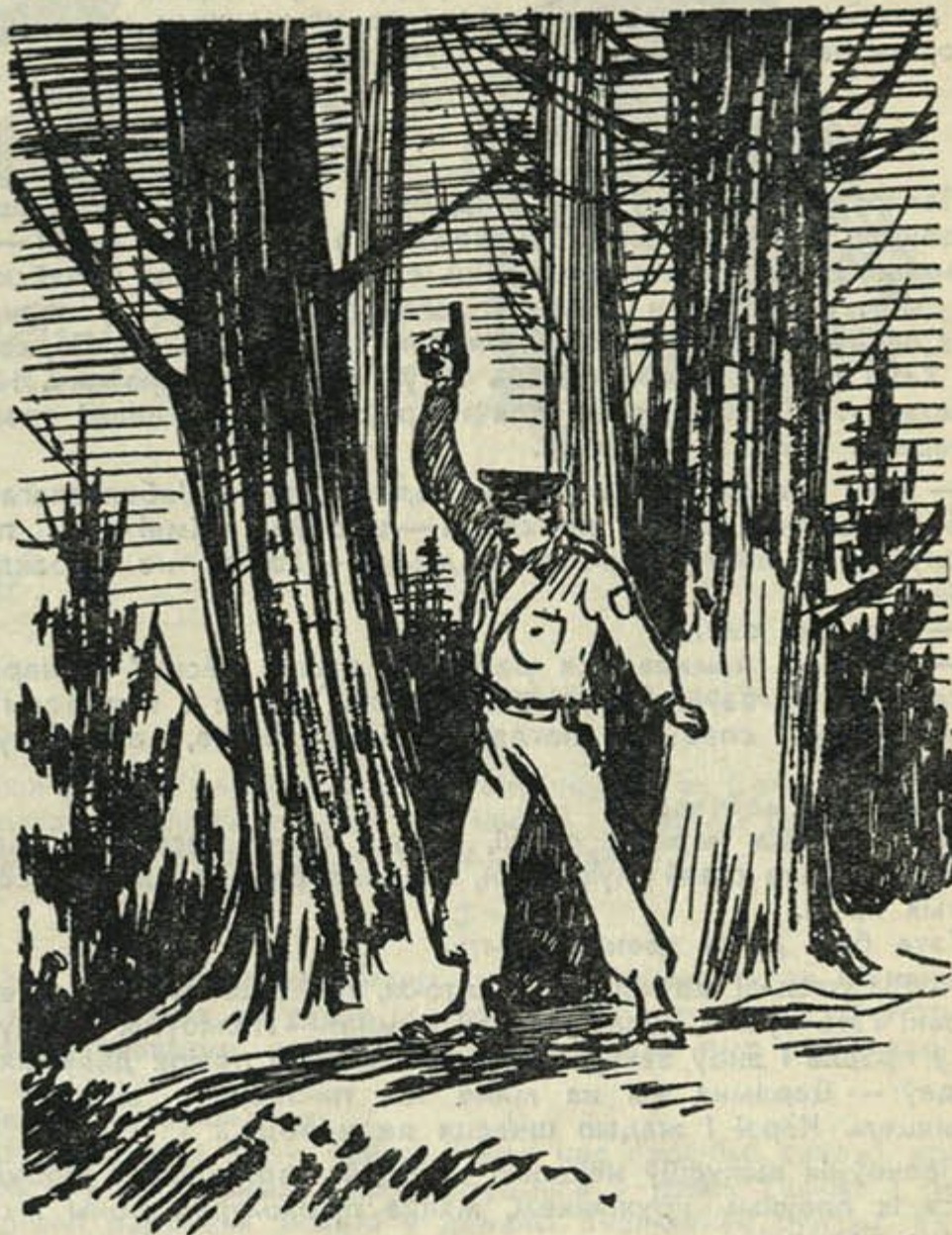
Дзяўчына ўздрыганулася, спынілася і павольна павярнулася да яго. Злёгка ўскінуўшы галаву, яна дзёрзка кінула:

— Стралай!

Але лейтэнант не шалохнуўся. Як зачараваны, з шырока раскрытымі вачыма, глядзеў ён на яе горды і прыгожы твар.

Раптам ён рэзка, неспакойна азірнуўся і ўшчыльную падышоў да яе.

— Сель Най, родная! Слухай і запомні. — Ён гаварыў гора-ча і хутка. — Па гэтай сцежцы пройдзеш да пустой фанзы.

Ад яе направа — да Жоўтага ручая. Праз маленькі драўляны масток — прама па сцежцы да перавалу. У закінутым арліным гняздзе — партызанскі пост. Камандзіру перадасі вось гэтыя паперы, — ён расшпіліў сумку. — Схавай, яны вельмі важныя!

Сель Най раптам стала збянтэжанай, бездапаможнай. Гэта сон!.. Але не — вось ён стаіць перад ёю, яе Чан Лі, патупіўшыся, як школьнік. Толькі ў амерыканскай форме. І такі блізкі, родны!

— Глянь, растае Малочная рака, — ціха сказаў Чан Лі, паказваючы на неба. — Памятаеш легенду?.. Спяшайся, родная кветка мая!..

Сель Най парыўчата абняла яго і горача пацалавала. Потым рэзка павярнулася і, прыспешваючы крок, злілася з цемрай лесу.

Падняўшы ўверх пісталет, Чан Лі павольна націснуў курок... Гулкае рэха прагучэла баявым салютам новаму дню.

«Паважаная рэдакцыя! Многія жыхары нашага раёна, — пісала нам інструктар райвыканкома Е. Казакевіч, — абураліся паводзінамі ветурача Традовіцкага ветучастка Ісаева Міхаіла Іванавіча, які не выхоўвае сваё дзіця, а, правільней кажучы, здэкваецца над ім. Яго сын — Ісаеў Барыс, 1948 года нараджэння — дзедзены да крайняга знесілення, з ім груба абыходзяцца.

Родная маці Ісаева Барыса памерла хутка пасля яго нараджэння, бацька ажаніўся на другой, з якой живе і зараз. Акрамя Барыса, у Ісаевых ёсць яшчэ сын ад другой жонкі, родны сын маці Барыса.

Між адным і другім дзіцем рэзкая розніца. Адзін ружовенькі, тоўсценькі, чысценькі,

другі бледны, худы, брудны, і хоць ён старэйшы, але здаецца меншым за роднага сына маці. Бацька працуе, а маці — хатняя гаспадыня. Барыс яна не корміць і ён харчуецца рознымі аб'едкамі або тым, што хто-небудзь яму дасць. У 1951 годзе з прычыны слабасці Барыс знаходзіўся ў Расонскай больніцы каля двух месяцаў. Органы аховы здароўя ўзнялі хадаініцтва аб прыцягненні да адказнасці бацькі Барыса — Ісаева Міхаіла Іванавіча. Тады Ісаеў жыў з усёй сям'ёй у райцэнтры Расоны, а калі пераехаў у Традо-

Па слядах пісем у рэдакцыю

вічы, то пра дзіця ўсе забылі.

Мне давалося быць у Традовіцкім сельсавеце, дзе я і ўбачыла дзіця ў вельмі дрэнным стане. Меры грамадскага ганьбавання для Ісаева бескарысныя, бо дзіцяці ўмоў для жыцця ўсёроўна не будзе.

Прашу рэдакцыю часопіса ўзняць перад следчымі органамі хадаініцтва аб прыцягненні Ісаева да судовай адказнасці. Трэба пазбавіць яго бацькоўскага звання, а Барыса накіраваць у дзіцячы дом, толькі тады з яго выйдзе поўнацэнны чалавек».

Рэдакцыя часопіса «Работні-

ца і сялянка» звярнулася ў раённую пракуратуру з просьбай правесці паданых ў пісьме факты і прыняць адпаведныя меры.

Рэдакцыя паведаміла, што факты пацвердзіліся. Барыс Ісаеў быў адразу ж накіраваны ў больніцу на лячэнне, бо знаходзіўся ў вельмі слабым стане. У больніцы за ім усталявалі ўрачэбны догляд.

Сярод медыцынскага персанала Бора знайшоў ласку, клопаты, якіх не бачыў у доме роднага бацькі. Грамадскасць Расонскага раёна прыняла гарачы ўдзел у лёсе Барыса Ісаева.

Пракуратура раёна прыцягнула Ісаева Міхаіла і маці Барыса да крымінальнай адказнасці.

ПАЛІТСЕКТАР І ЖАНОЧЫЯ ТРАКТАРНЫЯ БРЫГАДЫ

НЕЯК ранній вясной 1952 года совет Слонімскай МТС размяркоўваў трактарныя брыгады па зоне. Усё ішло добра. Кіраўнікі калгасаў знаёміліся з брыгадамі, намячалі планы сумеснай работы. Аднак не ўсе былі задаволены. Старшыня перадавога ў раёне калгаса імя Леніна т. Дабрыян, якому прызначылі жаночую брыгаду, усумніўся:

— Баюся, што падвядуць дзяўчаты, — сказаў ён, — вельмі-ж маладыя, малавпытныя.

Перад выхадам у поле групор Люба Ягоўдзік сабрала дзяўчат.

— Нам даверылі адказную справу, — сказала яна. — Давайце-ж адразу дамовімся перавыконваць нормы, дапамагаць адна другой у рабоце.

Паміж трактарысткамі і калгаснікамі ўстанавілася дзелавае дружба. Калгас стварыў механізатарам усе ўмовы, і дзяўчаты працавалі, не шкадуючы сіл.

Калгас першым у раёне закончыў сяўбу яравых. Трактарысткі значна перавыканалі план радковай сяўбы, уздыму чыстых папараў і зябліва, дапамаглі ва ўборцы ўраджаю. Дзяўчаты працавалі чыста, акуратна, і праўленне калгаса не раз выносіла ім падзяку.

Брыгада Мар'і Леўш моцна трымае пераходны Чырвоны сцяг МТС. Асабліва высокіх паказчыкаў дабіліся трактарысткі Надзея Грэцкая, Ганна Храцэвіч, Мар'я Прадко і Ганна Казак. Старшая трактарыстка Надзея Грэцкая ўзнагароджана Ганаровай граматай Міністэрства сельскай гаспадаркі СССР. Яна на трактары «ХТЗ» узарала 422 гектары, перавыканаўшы план больш чым удвая, і зэканоміла тону гаручага.

У перыяд палявых работ у брыгадзе рэгулярна выпускаліся «баявыя лісткі», у якіх шырока асвятляліся дасягненні, крытыкаваліся недахопы. Вынікі сацыялістычнага спаборніцтва брыгады абмяркоўваліся комсамольскай групай. У вольны час дзяўчаты любілі пачытаць. За лета яны прачыталі «Белую бярозу», «Аповесць аб сапраўдным чалавеку», «Глыбокую плынь», «Далёка ад Масквы», «Людзі нашых дзён» і іншыя творы. Усе ўпорна працавалі над павышэннем сваіх тэхнічных ведаў.

Праца механізатара высока аплатаецца. Большасць дзяўчат з трактарнай брыгады Мар'і Леўш атрымала па 60—70 пудоў хлеба і па 2—3 тысячы рублёў грашыма.

Слухачы Брэсцкай школы механізацыі дабіваюцца трывалых ведаў.
На здымку (злева направа): Мар'я Банда (калгас «Большэвік» Высокаўскага раёна), інструктар А. Базялюк, Яўгенія Стасевіч і Ганна Макарэвіч (калгас імя Карла Маркса Пружанскага раёна) на практычных занятках ля трактара «ДТ-54».

Фото Л. Эйдзіна

У 1949 годзе на калгасных палях нашай вобласці можна было сустрэць не больш 10 жанчын-механізатараў. Па закліку комсамолкі Соф'і Новаш шмат дзяўчат займалася на курсах пры МТС. Большасць з поспехам скончыла курсы і ўзорна працуе на калгасных палях.

Перад выхадам у поле палітсектар правёў канферэнцыю, на якой абмеркавалі задачы жанчын-механізатараў у барацьбе за высокую ўраджаі, за правільную эксплуатацыю машына-трактарнага парка і ўзаемасувязь з паляводчымі брыгадамі. Удзельнікі канферэнцыі абмяняліся вопытам.

Вопыт лепшых жанчын трактарных брыгад Івянецкай, Любчанскай і Слонімскай МТС быў шырока распаўсюджаны па вобласці.

Зыходзячы з рашэнняў XIX з'езда КПСС, мы дапамаглі распрацаваць канкрэтныя абавязальствы на перыяд асенне-зімовага рамонт трактараў і сельгасмашын. Дзяўчаты рашылі правесці рамонт высокаякасна, вузлавым спосабам.

У мінулым годзе з васьмі жанчын трактарных брыгад вобласці шэсць намнога перавыканалі заданні. Складанай спецыяльнасцю механізатара авалодалі 165 жанчын. Многія жанчыны-механізатары вобласці навучыліся вадзіць камбайны і трактары.

Спецыяльнасцямі камбайнера і ільноцерабільшчыка авалодалі Клава Шэсцель, Ганна Ніканава, Тамара Папова.

З лепшых трактарыстак сем накіраваны ў Магілёў на 10-месячныя курсы брыгадзіраў-механікаў, 80 дзяўчат вучацца на курсах дызелістаў у Новагрудскай і Гарадзішчанскай школе механізацыі. Каля 100 дзяўчат авалодваюць складанай спецыяльнасцю механізатара на курсах пры МТС. Лепшая трактарыстка Клава Шэсцель выбрана дэпутатам Вярхоўнага Савета БССР, Феня Жарко — дэпутатам Баранавіцкага абласнога Савета.

Няма сумнення, што пры падтрымцы савецкіх, партыйных і комсамольскіх арганізацый рады жанчын-механізатараў з кожным днём будуць расці. Сёлета ў большасці МТС вобласці будуць створаны жаночыя трактарныя брыгады.

М. ЛЯМЕШКІНА,
памочнік начальніка
палітсектара
Баранавіцкага ўпраўлення
сельскай гаспадаркі.

Вялікі савецкі педагог

(Да 65-годдзя з дня нараджэння)

«Цудоўны Вы чалавечышча і якраз з такіх, у якіх Русь мае патрэбу», — так пісаў Максім Горкі інжынеру чалавечых душ Антону Семёнавічу Макаренку, захапляючыся яго «разумнай, выдатнай» працай.

Антон Семёнавіч Макаренко вядомы савецкаму народу не толькі як пісьменнік, але і перш за ўсё як выдатны савецкі педагог-наватар.

Усё сваё свядомае жыццё Макаренко прысвяціў выхаванню падрастаючага пакалення ў камуністычным духу. Сын рабочага-муляра, які пазнаў у дзіцячых гадах галечу і ўціск царскага самадзяржаўя, стаўшы педагогам, як ніхто іншы ўмеў любоўна і ўважліва падыйсці да кожнага вучня, знайсці простыя словы, якія ідуць ад усяго сэрца.

Савецкія людзі ведаюць А. С. Макаренку як арганізатара і кіраўніка слаўтай калоніі імя Горкага для няпоўналетніх правапарушальнікаў. 8 год працаваў ён тут. Цяжко і складана, але разам з тым высокароднай і пачэснай была гэтая работа. Антон Семёнавіч пачаў сваю дзейнасць у калоніі літаральна на «пустым» месцы. «Я не мог знайсці ніякіх «навуковых» выхадаў, — пісаў ён пра тыя дні. — Я змушаны быў непасрэдна звярнуцца да сваіх агульных уяўленняў аб чалавеку, гэта для мяне значыла звярнуцца да Горкага... Я звярнуўся да сваіх першых выхаванцаў і пастараўся паглядзець на іх вачыма Горкага». Гэта дапамагло Антону Семёнавічу разгледзець у правапарушальніках чалавечыя рысы.

У ліпені 1928 года, вярнуўшыся з Італіі, А. М. Горкі наведваў калонію, якая насіла яго імя. Самымі шчаслівымі днямі свайго жыцця і жыцця калектыва назваў Макаренко пабыўку вялікага пісьменніка ў калоніі. Свае гады работы ў калоніі імя Горкага А. С. Макаренко падрабязна і таленавіта апісаў у «Педагагічнай паэме», над якой працаваў дзесяць год.

З канца 1928 г. па 1935 год А. С. Макаренко ўзначальваў працоўную комуна імя Ф. Э. Дзержынскага. У ёй праводзіліся лепшыя традыцыі калоніі імя Горкага. Комуна Дзержынскага з поўнай падставай можна назваць лабараторыяй камуністычнага выхавання. Тут правяраліся палажэнні новай савецкай педагогікі, у якую Макаренко ўнёс велізарны ўклад. Трыццаць год аддаў Антон Семёнавіч сваёй любімай спра-

А. С. МАКАРЭНКА

ве выхавання падрастаючага пакалення. У 1935 годзе ён пакінуў педагагічную работу і заняўся літаратурнай працай. Літаратурная спадчына пісьменніка А. С. Макаренкі гэтак сама вялікая, як і спадчына педагога-наватара.

Макаренко стварыў выдатныя кнігі: «Педагагічная паэма», «Чэсць», «Кніга для бацькоў», «Сцягі на вежах» і інш. Жывучы з 1937 года ў Маскве, ён выступаў у друку, па радыё, чытаў лекцыі, займаўся вялікай грамадскай дзейнасцю. Працы Макаренкі ўвайшлі ў залаты фонд савецкай педагагічнай навукі.

Праца А. С. Макаренкі была высока ацэнена партыяй і народам. Савецкі ўрад узнагародзіў яго ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга.

Жыццё Макаренкі — гераічны подзвіг. Савецкія людзі глыбока шануюць светлую памяць выдатнага патрыёта, нахнёнага барацьбіта за цудоўную будучыню — Антона Семёнавіча Макаренку.

Выдатны рускі пейзажыст

(Да 55-годдзя з дня смерці)

55 год назад, 20 сакавіка 1898 г., за мальбертам, у час работы памёр выдатны рускі мастак І. І. Шышкін. Усё сваё творчае жыццё мастак прысвяціў стварэнню карцін, у якіх праслаўляецца велічнае, магутнае хараство роднай прыроды.

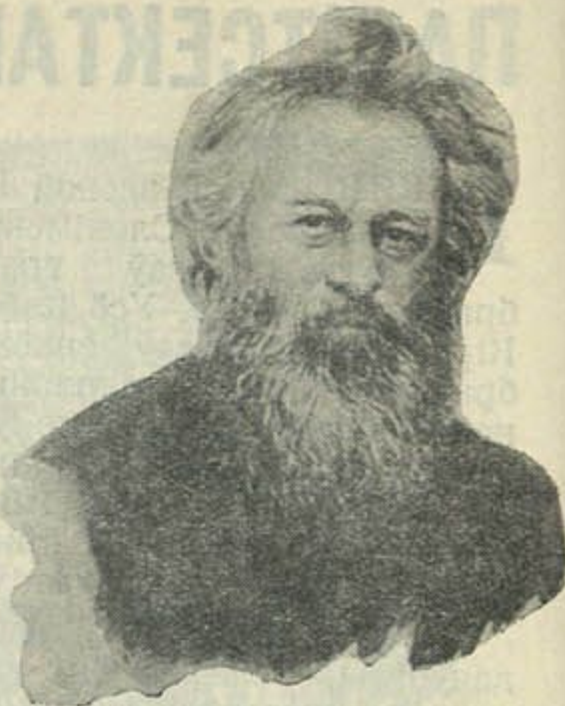
Іван Іванавіч Шышкін нарадзіўся 26 студзеня 1831 г. у г. Елабуге былой Вяцкай губерні. Вакол роднага горада, на беразе поўнаводнай Камы, раслі адвечныя сасновыя бары. Піхавыя лясы, зялёныя лісцяныя дубровы.

Першапачатковую мастацкую адукацыю І. Шышкін атрымаў у Маскоўскім вучылішчы жывапісу, зодцтва і ваяння. Затым, з 1856 г. па 1860 г., вучыўся ў Акадэміі мастацтваў. За выдатную вучобу ў 1863 г. быў камандыраваны за граніцу, але, не дабыўшы тэрміну камандыроўкі, сумуючы па роднай прыродзе, вярнуўся на Радзіму, дзе і аддаўся любімай справе.

І. Шышкін належаў да слаўнай і магутнай плеяды мастакоў-перасоўнікаў, рэалістычнае мастацтва якіх развівалася ў непарыўнай сувязі з вызваленчым рухам рускага народа супроць яго прыгнятальнасці.

І. І. Шышкін быў адным з асновапаложнікаў рускага рэалістычнага пейзажнага жывапісу. Яго творчасць праўдзіва паказвае родную прыроду, прасякнута шчырай любоўю да роднай зямлі. Яна папулярна сярод савецкіх людзей.

Шырока вядомы ў народзе па шматлікіх рэпрадукцыях і копіях яго выдатныя творы: «Жыта», «Раніца ў сасновым лесе», «Дубовы гай», «Зіма», «Карабельны гай» і многія іншыя. Карціну «Раніца ў сасновым лесе» Шышкін задумаў разам са сваім таварышом К. А. Савіцкім. Апошні напісаў у карціне сямейства мядзведзяў. Пейзаж выканаў Шышкін. На карціне паказана раніца ў глухім сасновым бары. Праменні сонца з'явіліся ўжо на вершалінах сосен. Рассейваецца туман, што ахутваў дрэвы. Ажывае лясное царства. Пачынаюць сваю вазню мядзведзі. Пад аховай мядзведзіцы яны ўскарабкваюцца на зламанае навалніцаю дрэва.

І. І. ШЫШКІН

Апавядальны змест карціны робіць яе агульнаразумелай і захапляе гледача.

Мора жаўцеючай нівы прасціраецца к далёкаму гарызонту ў карціне «Жыта». Залацістыя шырокія палі толькі ў сярэдзіне крыху расступаюцца, каб прапусціць углыб дарогу. Сярод палёў горда ўзвышаюцца асілкі-сосны, іх лашчыць даспелае калоссе.

Талент і майстэрства Шышкіна не старэлі, а раслі і ўдасканальваліся з кожным годам.

Сваю апошнюю карціну Шышкін прысвяціў багатыр-скаму рускаму лесу. І гэтая карціна аказалася самай бліскачай па майстэрству і тэхніцы, самай манументальнай па зместу. «Карабельны гай» паказаны на гэтай карціне. (Карабельным у народзе называецца лес з магутных моцных дрэваў). На вялікім маляўнічым палатне Шышкіна ўвекавечаны багацейшы масіў такога лесу. Сонцам прасякнуты ўвесь пейзаж, у ім шмат святла і паветра. Такая карціна несла ў народ радасць і гордасць за хараство і багацце роднай зямлі.

У гісторыю рускага жывапісу І. І. Шышкін увайшоў як асновапаложнік нацыянальнага рэалістычнага пейзажа. Ён расшуча адмовіўся ад пракладзенага шляху, якім ішло не адно пакаленне рускіх пейзажыстаў, што паказвалі хараство чужаземнай прыроды.

Творчасць Шышкіна — сведчанне велізарнай любові мастака да рускай прыроды, барацьбы за рэалістычнае, зразумелае народу выяўленчае мастацтва — з'яўляецца каштоўнейшым укладам у рускую культуру.

На чацвертай старонцы вокладкі: Працоўныя Масквы накіроўваюцца ў Калонную залу Дома саюзаў, дзе ўстаноўлена труна з цела Іосіфа Вісарыянавіча Сталіна.

Адказны рэдактар: А. П. УС. Рэдакцыйная калегія: К. А. АБУШЭНКА, М. Н. БАРСТОК, Г. Л. ДАЗОРЦАВА, А. Н. ЗАХАРАВА, М. Ф. НІКІФАРАВА, Ф. А. НОВІКАВА, А. І. ФЕДАСЮК, В. І. ФІЛІПАВА.

АТ № 04761. Журнал «Работница и крестьянка» на беларусском языке. Издание ЦК КП Белоруссии.

Адрас рэдакцыі: Мінск. Праспект імя Сталіна. Дом друку. Пакой 23. Тэлефон 2-33-03. Падпісана да друку 31/III-53 г.
Друкарня імя Сталіна. Мінск. Друк. арк. 3. Аўт. арк. 4. Цана 1 р. 50 к. Тыраж 35.000 экз. Зак. 136.

